

REZULTATI POSLOVANJA I. ČETRTLETJA 1984

Pričakovali smo boljše rezultate

Komaj dva meseca sta minila od obravnave doseženih rezultatov poslovanja za leto 1983, že je pred nami prvi rezultat za leto 1984. Že večkrat smo ugotavljali, da so trije meseci prekratko obdobje za realno ocenjevanje doseženih rezultatov. Ker pa smo po zakonu dolžni izdelati bilanco uspeha tudi za prve tri mesece, pogledjmo osnovne značilnosti te bilance.

• Celotni prihodek je dosežen v višini 2.139 milijonov din, kar je 21% letnega plana oziroma 70% več kot v istem obdobju lani. V tem celotnem prihodku je eksterna realizacija za 1.725 milijonov din, kar je prav tako 21% plana, vendar 83% več kot lani. V tej eksterni realizaciji je konvertibilnega izvoza za 111 milijonov din ali 46% več kot lani, klirinškega izvoza pa je za 527 milijonov din ali 169% več kot lani.

• Porabljena sredstva znašajo 1.338 milijonov din, kar je 22% letnega plana oziroma za 102% več kot v istem obdobju lani. Tako močan porast materialnih stroškov prav gotovo terja podrobnejšo analizo v posameznih tozidih, ugotavljanje vzrokov in ukrepe za njihovo relativno znižanje v prihodnje.

• Zaradi visokih materialnih stroškov je doseženi dohodek v višini 801 milijona din relativno slabši od celotnega prihodka in predstavlja le 19% letnega plana, oziroma je le 35% večji kot v lanskem prvem četrtletju.

• Obveznosti iz dohodka so kljub nižjemu dohodku le za 2% pod četrtletnim planom, oziroma so za 43% višje kot lani, znašajo pa 378 milijonov din. V tem je največja postavka plačane obresti, ki jih je za 161 milijonov din oziroma za 60% več kot lani. Upošteva rast obrestnih mer od 1. maja naprej pa lahko v

bodoče računamo na še znatno večji porast te obveznosti iz dohodka. Relativno skromen rezultat prvega četrtletja tudi ni dopuščal obračuna amortizacije nad minimalno stopnjo, katere bi naj po planu obračunali za 38 milijonov din.

• Čisti dohodek kot razlika med doseženim dohodkom in obveznostmi iz dohodka znaša 422 milijonov din kar je le 17% letnega plana oziroma za 29% več kot v lanskem prvem četrtletju.

• Iz čistega dohodka smo v celoti pokrili realizirane osebne dohodke, to je OD po zaključenih komisijah in neproizvodne OD. Njihova višina je 335 milijonov din, kar je 21% letnega plana oziroma 62% več kot lani. Izplačanih OD v tem četrtletju pa je bilo za 421 milijonov din, kar je 25% plana oziroma 52% več kot lani v istem obdobju. S tem smo dosegli povprečni neto OD na zaposlenega 24.360.70 din.

• Stanovanjski del sklada skupne porabe smo formirali v višini 25 milijonov din, kar je skladno z izplačilom OD, ob katerem se ta sklad tudi formira.

• V sklad skupne porabe za druge namene smo izdvojili 31 milijonov din, kar je 23% letnega plana oziroma 67% več kot lani.

• V rezervni sklad smo izdvojili 29 milijonov din, kar je zaradi poras-

ta stopnje iz 2,5% na 4% za 110% več kot lani.

• Po formiranju zgoraj naštetih skladov nam doseženi čisti dohodek ni omogočal izdvajanja v poslovni sklad — niti za obvezna posojila niti za lastno razširitev materialne osnove dela.

• Vrednost zalog nedokončane proizvodnje in gotovih izdelkov je ob koncu marca 1984 znašala 3.336 milijonov din, kar je le za 37% več kot ob koncu lanskega marca. Ta podatek bi bil ob upoštevanju, da rast zalag slabo vpliva na likvidnostno stanje, izredno pozitiven, če bi bil realen. Toda če upoštevamo dejstvo, da je povečan fizični obseg proizvodnje in vpliv inflacije, da pa ob tem nismo imeli nobene izrazitejšje finalizacije, ob kateri bi bila bilančno ugotovljena izredno visoka porast obračunanih stroškov, se vsiljuje ocena, da smo ob tem četrtletju obračunali prevelik del stroškov in s tem nekoliko pre nizko ovrednotili zaloge, zato tudi tako nizek indeks rasti. Če je ta ocena pravilna, ima to za posledico sicer slabši ugotovljen rezultat prvega četrtletja, kar pa se bo odrazilo v relativno boljših rezultatih v naslednjih obračunih.

Prav gotovo lahko povemo, da so podatki treh mesecev preslaba osnova za kompleksnejše ocenjevanje uspešnosti naših prizadevanj. Kljub temu pa je prav, da jih pogledamo, si ob njih izdelamo program ukrepov za izboljšanje in z enotnim ciljem skušamo doseči plan realizacije vsak mesec. Le na ta način se bomo izognili nevednostim, kakršne nam obeta sklop novih ukrepov ZIS v drugi polovici letošnjega leta.

Žižić

Predstavitev SOZD ZPS

Sestavljena organizacija združenega dela ZPS — Združeni proizvajalci strojne opreme, Ljubljana, je bila ustanovljena 21. maja 1974 s podpisom samoupravnega sporazuma o združevanju v SOZD ZPS. Takrat se je za združitev v SOZD ZPS opredelilo 12 delovnih organizacij, v katerih je bilo 10.200 zaposlenih.

Danes — 10 let kasneje — je v sozdu ZPS že 24 delovnih organizacij z 19.000 zaposlenimi oz. skoraj 80 odstotkov slovenske strojne industrije. Od 24 delovnih organizacij — članic sozda ZPS je 20 proizvodnih delovnih organizacij: Agrostroj Ljubljana, Atmos Hoče, Cevovod Maribor, Gostol Nova Gorica, Hidrometal Mengeš, Ikos Kranj, Indos Ljubljana, Jeklo Ruše, Kladivar Žiri, Kostroj Slovenske Konjice, Kovinarska Krško, Kovind Unec, Lito- stroj Ljubljana, Metalna Maribor, Mlinostroj Domžale, Pleskar Ptuj, Riko Ribnica, SOP Krško, Stroj Radlje ob Dravi in STT Trbovlje, tri inženiring organizacije: IBE Inženirski biro Elektroprojekt Ljubljana,

Projekt Maribor in IBL Inženiring biro Ljubljana ter raziskovalna delovna organizacija — Inštitut za turbinske stroje Ljubljana.

SOZD ZPS združuje okoli 80 odstotkov celotne slovenske strojne industrije in s svojim celotnim prihodkom ustvarja okoli 5 odstotkov družbenega proizvoda slovenske industrije oziroma okoli 15 odstotkov družbenega proizvoda jugoslovanske strojne industrije. Na zunanjih trgih prodaja tri desetine svoje proizvodnje, uvozi pa za polovico manj.

Delovne organizacije sozda ZPS so lani ustvarile 42 milijard dinarjev celotnega prihodka, kar je za 41 odstotkov več kot leto poprej oziroma

ma 15 odstotkov več od načrtovane- ga v planskih dokumentih za leto 1983.

Dohodek v sozdu se je lani povečal za 54,6 odstotka in dosegel vrednost 15,7 milijard dinarjev. Čisti dohodek je bil lani večji za 55,2 odstotka oziroma 28 odstotkov več od načrtovanega. Delovne organizacije sozda ZPS so lani prodale na tuja tržišča za 16 milijard dinarjev svojih izdelkov ali slabo polovico več kot leto poprej pri čemer pa je konvertibilni izvoz enkrat večji, klirinški pa se je povečal le za 22 odstotkov. Ne gre prezreti tudi podatkov o stopnji pokrivanja uvoza z izvozom, saj je ta stopnja, izražena v indeksnih točkah, kar 645.

In kakšni so načrti za letošnje gospodarsko leto? Delovne organizacije sozda ZPS naj bi v letu 1984 povečale svoj fizični obseg proizvodnje za 14,2 odstotka, celotni prihodek za 35 odstotkov, dohodek za 36,6 od-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Glasilo delavcev Titovih zavodov Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogi) v nakladi 6000 izvodov. Izdaja ga Odbor za obveščanje pri Konferenci OO sindikata Titovih zavodov Litostroj, ki je hkrati izdajatelj svet — Uredniški odbor: predsednik dipl. iur. Anton Tomažič in člani: prof. Hrabroslav Premelč, Tone Erman, Franc Kostevc, Marjana Djulinac, Mirko Čepuran, Slobodan Nikolić, dipl. ing. Anton Bracar, Toni Skušek, Srečko Pirc in odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marjana Meglič, tehnični urednik Estera Lampič, lektorica prof. Vesna Tomc. Telefon uredništva 556 021 (n.c.), interna 202, 246 — Tiska Tiskarna Ljubljana. Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72

(Foto: Miško Kranjec)

Maj - mesec mladosti in jubilejev

Maj je pač tisti mesec, ko največ govorimo o mladih, saj je to mesec pomladi in mesec mladosti. Začenjajo se velike manifestativne aktivnosti mladine kot je štafeta mladosti v Ljubljani, pohod ob žici okupirane Ljubljane, različne spremljevalne aktivnosti ob dnevu mladosti, ki imajo svoj vrhunec na prireditvi v Beogradu, prebujati se začenjajo brigadirji, začenjajo se različna športna tekmovanja na odprtih igriščih. Navadno smo ta mesec izkoristili tudi za nekaj več govora o mladih in problemih, ki jih pestijo, ostali del leta pa smo na to pozabljali.

K sreči pa se to zadnja leta bistveno spreminja. Mladina je postala zavednejša, bolj kritična in samoiniciativnejša. Probleme, s katerimi se srečujejo, mladi znajo predstaviti in se jih lotiti na prvem koncu. Vse več je predlogov, kako naj bi probleme reševali in končno tudi odpravili. Lahko bi rekli, da so si mladinci pridobili zaupanje, s tem pa tudi ustreznejšo pomoč širše družbene skupnosti.

Vse težji gospodarski položaj pa na žalost tudi mladim ni prizanese. Mladi se prav zadnja leta spopadajo z reformo v šolstvu, z vse večjimi težavami pri zaposlovanju in tudi z brezposelnostjo. Že zdravnejši smo na žalost prišli do ugotovitve, da se mladi ne morejo več povsem sami odločati za poklice, ki jih res veselijo, temveč za tiste, ki jih rabi družba in za take, kjer je več upanja na zaposlitev in za boljši zaslužek. To je največkrat problem za mlade, saj tako nemara izgubljamo strokovnjake, ki bi svoj poklic opravljali z veseljem in večjo kreativnostjo.

Tudi po ekonomski plati mladim v teh časih ni lahko. Vse težje je priti do stanovanj in vse težje si je ustvariti normalne življenjske pogoje. Posebno mlade družine te probleme najbolj občutijo. Nemalokrat so celo eksistenčno ogrožene, čeprav sodeč po dohodkih tega ne bi smeli pričakovati.

Najhušja pa je nemara kruta in dokaj nemilostna izguba iluzij, s katerimi mladina že od nekdaj ni bilo prizanešeno. Mladi stopajo v življenje polni idealov in vzvišenih načel. Ob prvih stikih z ekonomsko stvarnostjo pa so presenečeni nad togostjo in problemi neuresničevanja sistema, v katerega se vključujejo. Polni svežih in izvirnih idej ob prvi zaposlitvi pogosto naletijo na odpore in okostenelost sredine, ki nanje gleda kot na zelence, ki ne poznajo življenja. Revolucionarne mladostne ideje izginjajo, prav tako mladostno navdušenje ter pripravljenost za boljše delo, ki ne izvira iz zahteve po plačilu. Začenja se boj za napredovanje, za različne ugodnosti in strokovni karizem — skratka resnično padejo in povzamejo šablono stvarnosti. Ni potrebno veliko razmišljati, kje dobijo take zglede. Dovolj je, da se kritično ozrejo okoli sebe.

Velikokrat smo že poudarjali, da je tovariš Tito imel veliko zaupanje v mladino. To je namreč generacija, ki bo nasledila naše delo in naše napake. S svojimi zgledi jih moramo pravilno usmerjati. Tovariš TITO, s katerim je mesec mladosti neločljivo povezan, pa je bil lik, ki je in bo mladim vedno lahko za zgled. Ko se bomo zdaj spet nekoliko več pogovarjali o mladih, se moramo zavedati, da je mladina odraz nas samih oziroma naših družbenih razmer. Zato jim bodimo s svojim delom in načeli pozitivni vzorniki, ne pa odsev tega, kar se bojimo priznati, da smo postali.

M. M.

Zanimivo je bilo paberkovati po zapisnikih

V mesecu dni se je na moji mizi nabral za dobra dva centimetra debel kup popisanega papirja — raznovrstnih zapisnikov množice sestankov samoupravnih organov in različnih komisij, ki so bili v preteklem mesecu v posameznih tozdih/ds ali na nivoju naše delovne organizacije. Glede na to, da se delavci načelno in v najboljšem primeru seznanijo le z vsebino zapisnikov svojega tozda/ds in skupnih organov delovne organizacije, mislimo, da bi bilo dobro v našem glasilu objaviti nekatere zanimive odlomke zapisnikov. Izbor je seveda narejen po moji presoji, zato se morda vsem ne bo zdel enako zanimiv. Znano je, da je lahko tisto kar se nekemu zdi sila zanimivo in celo razburljivo, za drugega povsem brez pomena in prazno.

Prav verjetno je, da se bo ta rubrika v našem časopisu še kdaj pojavila, lahko bo postala celo stalna. Vendar pa so kakršnekoli obljube še preuranjene. Razumnemu človeku se zdi neumestno že prvo prireditve (ki bo morda tradicionalna) bučno proglasiti za tradicionalno (kar še ni), kot tudi prvi prispevek, ki se bo morda nadaljeval v vsaki nadaljnji številki časopisa, z vsem pompom proglasiti za novo stalno rubriko.

»Ob priliki pohoda Ob živi okupirane Ljubljane bo naša OOZS nabavila klobučke, ki jih bodo nosili naši udeleženci pohoda. Vsak udeleženec bo klobuček plačal po minimalni ceni. Kolikšna pa bo, bomo obveščeni kasneje.«

4. redna seja OOZS TOZD PUM
28. marca 1984

»Bistvo vseh problemov, ki nastopajo znotraj delovnega procesa, in nerealnih količinskih obveznosti se kaže predvsem v neugodni strukturi proizvodnje. Tako materialno pokritje, kot tudi najenostavnejša dela nam ne zagotavljajo v dovolj veliki meri kontinuitete v delovnem procesu.«

1. seja DS TOZD PZO
4. aprila 1984

»V zvezi z nesklepčno 25. sejo ZZZD je poročilo podal vodja 18. konference delegacij tovariš Arh. Navedel je, da je bila redno sklicana 25. seja konference delegacij ZZZD št. 18 dne 21. marca. Na seji je bil poleg ostalega določen tudi delegat, ki bo konferenco zastopal na 25. ZZZD in 3. ter 8. zasedanju vseh treh zborov. Temu delegatu je bilo vročeno pooblastilo in zapisnik s seje konference delegacij. Iz nerazumljivih vzrokov se delegat seje ni udeležil. Prisotni so to ocenili kot zelo neodgovorno in zadevo odstopajo v obravnavo OOZS njegovega tozda.«

5. redna seja IO OOS TOZD TVN —
10. aprila 1984

»Število poškodb v delovni organizaciji se je zmanjšalo za 47 primerov ali 8,3% v primerjavi z letom 1982. Kljub zmanjšanju števila poškodb pa je zaradi staleža za 1050 dni ali 13,5% narasla količina izgubljenih dni zaradi bolniškega staleža. Glavni vzroki poškodb so še vedno subjektivni — po krivdi delavcev (80,4%) in sicer zaradi neuporabe varnostnih sredstev, kršenja varnostnih predpisov, malomarnosti in nezanesljivega načina dela. DS poziva delavce k večji varnostni disciplini.«

2. redna seja DS TOZD MONT —
12. aprila 1984

»Delavski svet je soglasno zavrnil samoupravni sporazum o spremembah in dopolnitvah samoupravnega sporazuma o temeljih plana Zdravstvene skupnosti Ljubljana-Šiška za obdobje 1981—1985 z obrazložitvijo:

Ne strinjamo se, da stroški zdravljenja, ki bremenijo združeno delo, s sedanjih 30 preidejo na 45 dni, ker menimo, da je nadomestilo z znižanjem obveznosti združene dela in drugih delovnih ljudi iz dohodka za odstotek oziroma prispevne stopnje iz dohodka za 0,07 odstotka premajhno. Iz pregleda poškodb je razvidno, da je velika večina poškodb oziroma zdravljenja v času do 45 dni.«

2. redna seja DS TOZD MONT —
12. aprila 1984

Družbenopolitično izobraževanje za samoupravljanje, vodenje in politično delo

Soriški seminar o samoupravljanju

Na pobudo politične šole CK ZKS — medobčinskega študijskega središča v Ljubljani in občinskega komiteja ZKS Ljubljana-Šiška je Akcijska konferenca ZKS Litostroj organizirala dvodnevni seminar o samoupravljanju v združenem delu.

Zaradi pričakovane boljše udeležbe in dobrega sodelovanja vabljenih je bil seminar organiziran v našem domu na Soriški planini, in sicer v dveh skupinah, 12. in 13. aprila in 11. in 12. maja.

Seminar je bil namenjen novo izvoljenim vodstvom samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij in vodilnim delavcem TOZD, DS in delovne organizacije.

Program dela seminarja je bil izredno aktualen in pester, saj so bile izbrane pomembne teme sedanjega razvoja samoupravljanja in gospodarjenja v združenem delu.

Predavatelji osnovnih tem so bili

predstavniki Izvršnega sveta SRS, Gospodarske zbornice SRS, Samoupravne interesne skupnosti za ekonomske odnose s tujino in Občinskega komiteja ZKS Ljubljana-Šiška.

V programu seminarja so bila obravnavana naslednja področja:

- izhodišča dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije;
- strategija in temelji razvojne politike;
- elementi politike in sistema ekonomskih odnosov s tujino;
- samoupravno in dohodkovno povezovanje v organizacijah združenega dela;
- vloga in delovanje subjektivnih

»Sprejeto je bilo poročilo o izboljšanju poslovanja v PD na Soriški planini s tem, da je nujno potrebno izboljšati vse usluge, ki jih nudimo gostom.«

2. redna seja DS TOZD ZSE —
17. aprila 1984

»Delavski svet je odobril plačilo penalog za zakasnele dobave razdelil-nopodajnih mehanizmov in reduktorjev za Sovjetsko zvezo v skupnem znesku 48.265,90 klirinških dolarjev.

Kasnive pri teh odpremah so nastale zaradi nepravčasnih dobav odkovkov za pastorko in grede iz železarn Ravne in Zenica, zaradi termične obdelave ter zaradi

pomanjkanja deviznih sredstev pri nabavi ležajev iz uvoza.«

1. redna seja DS TOZD PROD —
18. aprila 1984

Delavski svet TOZD PPO je na svoji 2. redni seji 13. marca potrdil izplačilo denarnih nagrad za štiri izboljšave v delovnem procesu. Nagrade za posamezne izboljšave so različne — od 3809 do 14.667 dinarjev.

Na isti redni seji so delegati tudi ugotovili, da je delo komisije za inventivno dejavnost primerna spodbuda inovatorjem, vendar pa mora komisija predloge obravnavati in reševati še hitreje.

Predstavitev SOZD ZPS

(Nadaljevanje s 1. strani)

stotka, čisti dohodek za 28,8 odstotka in akumulacijo za 24,2 odstotka. Tudi v izvozu predvidevajo občutno povečanje, saj naj bi na zunanjih tržiščih prodali za nekaj več kot 21 milijard dinarjev svojih izdelkov oziroma 31 odstotkov več kot lani, pri čemer je odstotek povečanja tako na konvertibilnem kot klirinškem tržišču približno enak — okrog 30 odstotkov, medtem ko naj bi letos uvozili le za okoli 4 milijarde dinarjev, kar seveda kaže na veliko pokritje uvoza z izvozom. S takšno naravnostjo je SOZD ZPS že pred iztekom srednjeročnega obdobja uresničil načrtovano usmeritev, da bo na tuja tržišča usmeril 30 odstotkov svoje proizvodnje.

Raznotere dejavnosti

V samoupravnem sporazumu o združitvi v sestavljeno organizacijo združenega dela ZPS so zapisali, da so njene glavne dejavnosti: usklajena proizvodnja strojev in naprav, sestavnih delov, individualne in serijske opreme za energetiko in rudarstvo, procesno industrijo in kemijo, industrijski transport in talna transportna sredstva, metalurgijo in rudarstvo, agroživilstvo in gozdarstvo, gradbeništvo in komunalno dejavnost, oblikovalne stroje za preoblikovalno tehniko kovin in nekovin ter varilne opreme, zaščito okolja ter čistilnih in filterskih naprav, raciklažo in predelavo odpadnih surovin, usnjarsko, čevljarsko in tekstilno

industrijo, stroje za površinsko zaščito in čiščenje odlitkov, zvarjencev in pločevine ter kovinskih profilov, jeklene konstrukcije ter lite, kovane in stiskane izdelke.

Poleg teh, tako imenovanih »industrijskih« dejavnosti, moramo omeniti še projektiranje, inženiring, montažo, servisiranje in antikorozijsko zaščito pri izgradnji kompleksnih objektov in tehnoloških linij, posle za skupno proizvodnjo, prodajo in nakup surovin, materiala, polizdelkov, sestavnih delov, opreme in rezervnih delov, zunanjetrgovinske posle, interno banko in nenazadnje tudi razvojno-raziskovalno dejavnost.

Cilji združevanja

Čeprav že iz dejavnosti ZPS lahko povzamemo cilje združevanja, pa moramo poudariti, da je bil temeljni cilj združevanja delovnih organizacij kovinsko-predelovalne in strojne stroke v sestavljeno organizacijo združenega dela ZPS predvsem v tem, da bi s skupno izoblikovano poslovno in programsko usmeritvijo, s smotrnejšo delitvijo dela in proizvodnih programov ter enotnim nastopom na trgu dosegale večjo produktivnost in tako postale s svojimi izdelki bolj konkurenčne na domačem in tujem trgu. Prav uspehi, ki so jih v zadnjem obdobju dosegli v skupnem razvoju pri usklajevanju in delitvi dela in proizvodnih programov, skupnem razvijanju proizvodnje sestavnih delov, komponent in

opreme za skupne proizvode, povezovanju razvojno-raziskovalnega dela, usklajenem tržnem nastopanju, so jim omogočili, da so si še pogumneje začrtali svoje razvojne cilje. Ti pa so predvsem v tem, da bodo sestavljeno organizacijo usposobili v tako organiziran proizvodno poslovni sistem, ki bo pospešil razvoj novih programskih usmeritev, novih tehnologij in delitve dela na višji ravni. Z vsem tem bo slovenska strojegradnja lahko pospešeno prerasla v nosilca izgradnje kompleksnih investicijskih objektov doma in v tujini in se uspešneje vključevala v mednarodne tokove menjave dela.

Programske skupnosti

Seveda tako zastavljeni cilji terjajo tudi določene organizacijske rešitve pri združevanju strojniških zmogljivosti. Zato so se na ZPS dogovorili, da bodo v okviru sestavljene organizacije ustanovili programsko razvojne skupnosti, v katerih naj bi usklajevali razvojne koncepte vseh proizvajalcev določenih proizvodov. Te skupnosti so potrebne znotraj sestavljene organizacije zaradi usklajevanja proizvodnih programov, zlasti pa zavoljo zunanjih partnerjev, s katerimi žele sodelovati. Programsko razvojna skupnost bo pomenila mesto dogovarjanja o usklajevanju razvojnih ambicij, osvajanju novih znanj, delitvi dela in specializaciji. Programske skupnosti obsegajo naslednja področja:

- za energetiko in energetske sisteme,
- za graditeljstvo,
- za agroživilski kompleks,
- za metalurgijo in kemično industrijo,
- za elemente in komponente,
- za obdelovalne stroje in obdelovalne sisteme,
- za transportne stroje ter transportne in skladiščne sisteme,
- za projektiranje in inženiring,
- za razvojno-raziskovalno dejavnost,
- skupnost proizvajalcev opreme za zaščito okolja.

Perspektive

Iz povedanega lahko zaključimo, da je tozdu ZPS doslej na področju združevanja in programskega usklajevanja že uspelo tisto, kar manjše delovne organizacije vsaka sama zase prav gotovo ne bi mogle uresničiti. Res pa je tudi, da le s trdno organiziranostjo, z dolgoročnim planiranjem, združevanjem sredstev za znanstveno raziskovalno delo, s skupnim načrtovanjem in usklajevanjem razvojnih in poslovnih načrtov slovenska strojegradnja lahko doseže celovitost programov, obvladovanje kompleksnih ponudb kot tudi povezavo vseh zmogljivosti strojegradnje in njihovo prestrukturiranje, seveda pa še večji prodor na tuja tržišča.

V. Guček

sil v sistemu socialističnega samoupravljanja in — razvojni načrti in perspektive razvoja Litostroja.

Seminar je potekal tako, da je vsako temo najprej obrazložil predavatelj, temu pa je sledila aplikacija na razmere v naši delovni organizaciji, ki so jo podali predstavniki naše delovne organizacije. Za tem je po vsaki temi sledila razprava v kateri so lahko sodelovali vsi udeleženci seminarja.

Lahko rečemo, da je seminar uspel, ker je bil dobro organizacijsko pripravljen in ker so bili izbrani dobri predavatelji. Tudi udeležba je bila polnoštevilna. Razprave po posameznih temah so bile konstruktivne, predvsem pa so nakazovale izhodišča za urejanje razmer in doslednejšega uresničevanja samoupravljanja v naši delovni organizaciji.

Pričakujemo, da bodo samoupravljalci, družbenopolitični in vodilni delavci naše delovne organizacije pri svojem delu koristno uporabili pridobljeno znanje in druge pomembne informacije.

K. G.

»Na pobudo nekaterih mladincev je bila podana pripomba glede inovacijske dejavnosti. Ugotavljeno je, da v zadnjem letu na tem področju ni bilo nič oziroma zelo malo narejenega. Predsedstvo je zadolžilo predsednika osnovne organizacije da na prvem sestanku vodstva sproži to vprašanje...«

1. redna seja OO ZSMS TOZD TVN —
17. aprila 1984

Komisije za delovna razmerja po tozdi/ds opozarjajo, kot že večkrat do sedaj, vse predlagatelje za razne seminarje in podobno, da v bodoče ne bodo odobrili udeležb, če bodo prijave prišle že po udeležbi na seminarjih in posvetovanjih. Morda bodo zalegli vsaj ti opomini — grožnje, če že prošnje niso!

Delegati delavskih svetov so konec aprila sprejemali predlog sedemodstotnega povišanja vrednosti točke. Vrednost točke se je povečala za šest dinarjev, s prejšnjih 84 na 90 dinarjev. Torej bodo tisti z najnižjim OD v naši delovni organizaciji prejeli za približno 590 din višji osebni dohodek, tistim z najvišjim pa se bo ta povečal za 4230 dinarjev.

»Zaradi odsotnosti predsednika in napčno odložene pošte — gradiva za 7. redno sejo zbora uporabnikov in zbora izvajalcev občinske raziskovalne skupnosti Ljubljana-Šiška, se naša delegacija ni sestala.«

Namesto zapisnika 8. redne seje delegacije SIS za raziskovanje DS SSP —
8. maja 1984

DS TOZD PPO je na svoji 3. redni seji 26. aprila med drugim tudi potrdil planski akt sozd ZPS. Ob tem pa je bila izrečena tudi upravičena in smiselna pripomba, da je ta akt že v veljavi in je tako potrditev le formalna. Sprejeto je bilo stališče, naj se v bodoče tak način potrjevanja oziroma sprejemanja kakršnihkoli aktov ne ponavlja več.

t. š.

sa litostroj 25 let časopisa litostroj 25 l
asopisa litostroj 25 let časopisa litostroj
časopisa litostroj 25 let časopisa litostroj
oj 25 let časopisa litostroj 25 let
a litostroj 25 let časopisa litostroj 25 let
sopisa litostroj 25 let časopisa litostroj
časopisa litostroj 25 let časopisa litostroj
itostroj 25 let časopisa litostroj 25 let
oj 25 let časopisa litostroj 25 let
25 let časopisa litostroj 25 let
časopisa litostroj 25 let časopisa litostroj
sopisa litostroj 25 let časopisa litostroj
sa litostroj 25 let časopisa litostroj 25 l

M. K.

t. š.

Vloga kemika-analitika v strojni tovarni

Kemika — analitika si marsikdo predstavlja kot nekoliko nenavadnega strokovnjaka, ki v laboratoriju pretaka raznobarvne raztopine in iz kemikalij »pro analysi« izdeluje produkte »pro kanalizaci«. No, vse ni ravno tako.

Osnova industrijskega tehnološkega procesa je predelava in obdelava materiala. Snovni svet, ki nas obdaja, sloni na 92 elementih, ki so v naravi bolj ali manj razširjeni in ki jih označuje zgradba njihovih osnovnih delcev — atomov. Lastnosti materialov so pogojene z vrsto in številom elementov, ki so v njih zastopani, torej z njihovo sestavo. Sestavo materiala običajno označujemo z odstotnim deležem posameznih sestavin. Pri tem ločimo makro sestavine, ki so v materialu prisotne v področju koncentracij $10^{-2}\%$ do $10^{-1}\%$, minor področje od $10^{-1}\%$ do $10^{-3}\%$, in mikro področje ali področje elementov v sledovih od $10^{-3}\%$ navzdol, kot vidimo področje koncentracij, ki se razprostira skozi devet velikostnih razredov.

Zahteve po materialih so v sodobnih tehnologijah izredno visoke in postajajo vedno večje. Po eni strani so to visokočisti materiali, pri katerih so elementi v sledovih lahko prisotni samo v nanogramskem ($1:10^9$) področju in na katerih sloni vsa sodobna elektronika. Po drugi strani pa ravno strojna industrija uporablja vse več materialov z nenavadnimi in kompleksnimi sestavami, s katerimi doseže pri mnogo manjših gabaritih enake ali celo boljše lastnosti končnih izdelkov.

Naloga kemika — analitika je ugotavljanje sestave materialov. Pri tem pod sestavo razumemo tiste komponente, ki so za dani material predpisane in podane s koncentracijami.

cijskimi področji, v katerih se morajo nahajati posamezni elementi, ter komponente — nečistoče ali elemente v sledovih, ki so za lastnosti materialov škodljive in ki so omejene in predpisane z maksimalno dovoljeno zgornjo mejo. Takšna elementa sta vsem znana: fosfor in žveplo v jeklu, oligoelementi in plini v jeklu, kisik v elektrolitskem bakru, ki se uporablja v elektrotehniki in elektroniki, in še mnogi drugi. Zelo pogosto so elementi v sledovih opredeljeni glede uporabe. Tako sta na primer elementa svinec in kadmij, ki se sicer v strojni industriji v zlitinah pogosto uporabljata, zaradi svoje toksičnosti že v sledovih prepovedana v materialih, iz katerih se izdelujejo naprave za farmacevtsko in prehrabeno industrijo. Zelo stroge omejitve za elemente v sledovih veljajo tudi za področje jedrske tehnike in tehnologije. Tako je na primer element bor, ki se sicer pogosto dodaja sivi litini zaradi poboljšanja lastnosti strjevanja, v jeklih, ki se vgrajujejo v nuklearne elektrarne, omejen z zgornjo dovoljeno mejo nekaj tisočink odstotka.

Kemik — analitik ugotavlja sestavo materialov z merjenjem veličin, ki so sorazmerne koncentracijam preiskovanih elementov. Pri tem lahko meri maso ali volumen kot rezultat kemijskih reakcij ali neko fizikalno — kemijsko veličino kot posledico spremembe stanja pri delovanju energije (električne, svetlobne, jedrske) na materijo. Z ozirom na širok

koncentracijski razpon, ki ga mora obvladati, mora za posamezna področja izbrati merno tehniko, ki daje najoptimalnejše razmerje med opazovanim parametrom in določeno koncentracijo. Za vsa merjenja so potrebne naprave in instrumenti, od najpreprostejših, kot so analitska tehtnica in različne posode za merjenje volumnov, do zahtevnih elektronskih instrumentov, ki registrirajo in merijo fizikalno — kemijske pojave. Rezultat merjenja je informacija, ki mora biti objektivna, in je smotrna, kadar je posredovana v pravem trenutku na pravo mesto.

Kemijska analitika je danes zahtevna tehnična in znanstvena disciplina. Kemik — analitik mora poleg znanja osnovnih zakonitosti kemije poznati ustroj in delovanje mnogih zapletenih instrumentov. Dela kemika — analitika si danes ne moremo predstavljati brez uporabe računalnikov. Spremljati mora razvojna področja stroke in imeti dovolj ustvarjalne domišljije, da lahko doseže prenaša v svoj laboratorij.

Kemijski laboratorij zahteva smiselno načrtovanje. Oprema in uporabljane metode so odvisni od vrste analiziranih materialov, vrste, števila in koncentracijskih področij analiziranih elementov, ciljev, ki si jih zastavimo na področju zagotovitve kvalitete, ter finančnih, prostorskih in kadrovskih zmogljivosti. V strojni tovarni naj bi laboratorij opravljal kontrolo vhodnih surovin, tehnoloških procesov, končnih izdelkov, pomožnih materialov, odpadnih materialov ter kontrolo na področju ekologije. Načrtovanje mora biti rezultat tesnega sodelovanja med izvajalcem analize in uporabnikom informacije.

In kje smo mi? Kakšni so naši načrti?

Usposobljeni smo za določevanje legirnih komponent v jeklih, nekaterih legirnih komponent v barvastih kovinah ter delno za analize nekaterih pomožnih materialov, ki se uporabljajo v livarstvu (na primer peski, ferolegure).

Glede na koncentracije obvladujemo makro in minor področje. Popolnoma neopremljeni in nepravilni pa smo za spodnje minor in mikro področje oziroma za področje elementov v sledovih.

Uvedba kvantometrije je prvi korak k modernizaciji. Seveda se tu ne moremo in ne smemo zaustaviti. Z ozirom na ambiciozne načrte, ki jih imamo pred seboj predvsem na področju opreme za jedrske tehnologije, so pred nami velike naloge, ki jih lahko rešimo samo s tesnim sodelovanjem med uporabniki informacij in izvajalci analiz, povezovanjem v delovne skupine in interdisciplinarnim sodelovanjem.

Poleg kontrole tehnološkega procesa izdelovanja jekel moramo osvojiti ostala področja delovanja kemijskega laboratorija. Predvsem pa se moramo razviti in usposobiti tudi za določevanje elementov v sledovih, saj si sodobnih tehnologij brez podatkov o njihovih vsebnostih ne moremo več zamisliti.

Sestava materiala je osnovni kriterij za njegovo identifikacijo. Bolj ko material poznamo, lažje predvidujemo lastnosti, uporabnost in življenjsko dobo končnih izdelkov. Svojo nalogo v strojni tovarni bo kemik — analitik izpolnil takrat, ko bo sposoben dajati pravilne identifikacijske parametre v pravem trenutku pravemu naslovniku.

A. Gogala

Delegacija ČKD Blansko iz ČSSR v Litostroju (Foto: K. G.)

Prijateljski in poslovni obisk

V dneh od 2. do 5. maja je bila na obisku v Litostroju delegacija iz ČKD Blansko. Tričlanska delegacija so sestavljali generalni direktor ing. Vladimír Petlah, predsednik sindikata tovariš Mojmir Dimaček in prvi sekretar partijske organizacije v ČKD tovariš Vlastimil Filouš.

Ni slučaj, da je sedaj prvič tako visoka delegacija obiskala Litostrojo: še posebej pomembno pa je bilo to, da je delegacija imela vsa pooblastila za razgovore tudi na poslovnem področju. Naše družbenopolitično delovanje, vlogo sindikata, delovanje ZK, naš samoupravni socialistični sistem, našo obliko delavskega samoupravljanja in širše družbeno samoupravljanje so jim predstavili predsednik konference osnovnih organizacij sindikata Litostroj Fadil Zec, predsednik konference ZK Litostroj Jože Klobučar in predsednik delavskega sveta delovne organizacije Janko Babič. Opravljeni so bili tudi razgovori o izmenjavi naših delavcev za dopust v ČSSR in njihovih delavcev pri nas. Obojestransko je bilo poudarjeno, da mora biti osnova za še večje sodelovanje prav večje poslovno sodelovanje.

Poslovno tehnično sodelovanje med podjetjem ČKD in Litostroj je bila vsebina razgovorov kar dva dni.

Ta razgovor je vodil generalni direktor Mirko Jančígaj, za posamezna področja pa so mu pomagali tudi drugi: Ivan Pavšelj in Janko Babič — ko so govorili o realizaciji in problematiki HE HADITHA (namreč priznana tovarna turbin ČKD izdeluje za imenovano hidroelektrarno v Iraku gonilnike in turbinske gredi,

Litostroj pa bo obdeloval gonilne lopate).

Tovariš Franko Matejčić se je dogovarjal za dobavo odkovkov iz ČSSR in pomoč ČKD pri realizaciji. O krajših dobavnih rokih za ulitke in o nekaterih tehničnih zadevah je govoril tovariš Rudi Potočki. Litostroj je izrazil določene želje in zahteve za sodelovanje, zato smo razumeli tovariše iz ČSSR, ko so nas prosili, da jim zaradi obveze pri dokončanju hidroelektrarne Kralovo v ČSSR priskočimo na pomoč in jim v Litostroju obdelamo vodilne lopate za en agregat. Sprejet je bil rokovnik dela za uresničitev tega dogovora. Razgovore za to kooperacijo sta vodila tovariš Pezdirc in tovariš Kričaj.

Litostroj je v zaključnih razgovorih ponudil še širšo obliko sodelovanja, ki je možna za podjetja iz različnih držav, to je da za določeno opremo hidroelektrarn skupaj nastopamo na tretjih tržiščih. Češki tovariši so obljubili, da bodo razmislili o tej možnosti.

S ČKD Blansko smo začeli sodelovati pred petimi leti, ko smo v Litostroju varili in obdelovali gonilnike za hidroelektrarno Črni Vah. Od takrat pa do danes se je drevo sodelovanja lepo razraslo. Možnosti pa še niso izčrpane!

J. Babič

Češki gostje med pogovorom z gostitelji (Foto: K. G.)

PORTRET Maks Fajdiga

Ko smo premišljevali, koga bi lahko tokrat predstavili v rubriki Portret, so nam v tozdu IVET toplo priporočili dobrega delavca in prijateljskega sogovornika Maksa Fajdiga. In res se je izkazal za takega, kot so nam ga opisali.

Srednje visok, s kratkimi sivimi lasmi in izrazitimi črnimi obrvmi, je prišel k nam v uredništvo. Pogovor je kmalu stekel.

V Litostroj je prišel že leta 1948 iz Trebnjega, pred tem pa je v Ljubljani končal poklicno šolo. Ko je iskal službo, se je orientiral po tovarniških dimnikih, in tam, kjer ga je zagledal, povprašal za službo. Čisto na koncu pogovora pa je priznal, da je imel tedaj v žepu tudi že vse opravljene zdravniške preglede za pilotsko šolo. Že od rane mladosti si je namreč želel potovati, kljub temu pa ga je že po enem dnevu, ki ga je preživel v Beogradu, premagalo domotožje in se je s prvim vlakom vrnil domov. Danes pravi, da se mu to najbrž ne bi zgodilo, ko bi bil z njim vsaj še kdo, da se v Beogradu ne bi počutil tako osamljenega. In tako je začel kot vajenec delati v Litostroju, ki so ga takrat še gradili. Kmalu zatem je postal vzdrževalec in je delal

pretežno pri reperacijah strojev (kompletiral in usposabljal je stare stroje, ki smo jih dobili iz Nemčije).

Po povratku iz vojske je na začetku leta 1953 prišel v montažo, ki je bila tedaj še pod pločevinarno, kjer je kot dober delavec dobil tudi svojo skupino in postal skupinovodja. Čeprav mu je bilo to delo všeč, ga je moral kmalu pustiti, saj so ga zaradi hudega ropota začela boleti ušesa, zaradi česar bi skoraj moral zapustiti Litostroj. Vendar dobrih delavcev ne kaže kar tako pustiti iz tovarne. To je vedelo tudi tedanje vodstvo, zato so mu hitro ponudili delovno mesto v strojnem oddelku v Ivetu in tu dela kot visoko kvalificirani delavec — sedaj delovodja mazalne službe — še danes. Sam pravi, da bi službo že zdavnaj zamenjal in se zaposlil kje bližje domu, ko ga delo s stroji ne bi tako veselilo. Eden od vzrokov pa je tudi ta, da se v svojem okolju dobro počuti, čeprav priznava, da delovne razmere niso ravno najboljše. Res je, da se v Ivetu precej trudijo, kljub temu pa še ni dosti izboljšav.

Zdaj Maks Fajdiga stanuje v Grosupljem, kjer si je 1962. leta zgradil hišo. Danes mu je kar malo žal, da je tedaj zastavil gradnjo tako skromno, saj pravi, da

je hiša premajhna, vendar pa se tedaj ni dalo narediti drugače. Največ je delal sam in brez posojil, ob tem je imel še dva čisto majhna otroka — kako naj bi torej bilo drugače.

Iz tega obdobja je tudi eden najbolj težkih spominov. Nekega dne so ga poklicali v službo z novico, da se mu je ponesrečila žena. V nedogradi hiši je ženi pri nekem delu spodneslo stol in je padla skozi okno. Pri padcu je zadela balkonsko ograjo in si tako zlomila hrbtenico. Pri tem je imela doma dva otroka, star tri leta in dva meseca. Dogodek je imel na srečo srečen konec. Žena se ni poškodovala nobenega pomembnejšega žilca, tako da je čez eno leto popolnoma okrevala in tudi sedaj nima nobenih večjih posledic. Kljub temu pa je bilo to najtežje obdobje za mlado družino, ki pa ga je z veliko volje in težavami uspešno prebrodila.

Zdaj se Maks Fajdiga lahko pohvalil z dvema skoraj odraslimi sinovoma, ki sta mu v ponos in veselje. Starejši je s trinajsetimi leti že študent zadnjega letnika veterine, mlajši, ki je trenutno v vojski, pa je z odliko končal srednjo tehnično šolo, smer šibki tok. Pravi, da bo najbolj vesel, ko bo oba spravil h kruhu, kar je že dokaj blizu.

Prosti čas preživlja družina Fajdiga na običajen način. Včasih gredo nabirat borovnice ali gobe, veliko veselje pa imajo tudi z vrtnom in nekaj sadnimi drevesi. Žena je sedaj zaposlena na občini Grosuplje kot tajnica, sem in tja pa je predavala tudi strojepisje in stenografijo na srednji administrativni šoli v Ljubljani.

Maks si je že od nekdaj želel potovati, vendar je bilo to vedno predrago. Zelja se mu je izpolnila le enkrat oziroma dvakrat, ko je službeno odšel v Egipt. Tam je preživel enkrat osem mesecev in enkrat en mesec, ko je moral usposobiti stroje, ki so stali na prostem in nezaščiteni cela štiri leta. Kljub temu jih je uspešno spravil v red, za kar so ga tudi v Litostroju zelo pohvalili.

O sebi pravi, da je ponavadi kar dobre volje, sprosti pa se v prijetni družbi. Ni prepirljiv in tudi ne črnogled. Po naravi je precejšen realist. S sodelavci se dobro razume, zato tudi rad hodi na delo. Če bi želeli njegov podrobnejši opis, bi morali povprašati o njem še njegove sodelavce, vendar smo prepričani, da se v svoji sodbi — o Maksu Fajdigu kot o simpatičnem in prijetnem človeku — nismo zmotili.

M. M.

Po treh letih usmerjenega izobraževanja

V teh tednih se izteka tretje leto v spremenjenem šolskem sistemu usmerjenega izobraževanja. Prva generacija učencev, ki se je izobraževala po novih, dveletnih skrajšanih programih, se je zaposlila že lani in opravila tudi svoje pripravništvo. Letos se bodo vključili v delo učenci, ki se izobražujejo v triletnih smereh programov. Hkrati je ves čas potekalo po novih programih tudi izobraževanje odraslih ob delu.

Oblikuje se vloga naše šole in izobraževalnega centra v novih pogojih usmerjenega izobraževanja. Tri leta izvajanja tega izobraževanja so navrgla marsikatera vprašanja in probleme. V današnji številki našega časopisa bomo skušali najprej opisati to vlogo, kolikor se kaže na sedanji stopnji razvoja.

Dosedanje značilnosti izobraževanja v naši šoli in izobraževalnem centru

Kot druge večje industrijske organizacije se je Litostroj že ob svojem nastanku opredelil za izobraževanje bodočih industrijskih delavcev širokega profila namesto za ozko usmerjeni vajenski način izobraževanja. Zahtevni litostrojski proizvodnji je bil potreben poklicni delavec, ki bi se lahko v okviru svojega poklica zaposlil na različnih delovnih mestih. Moral je biti tako usposobljen, da je lahko po potrebi prehajal v svojem poklicu na druga delovna mesta in se hitro prilagodil tehnološkim zahtevam teh mest. Poleg tega je zahtevala individualna litostrojska proizvodnja od poklicnega delavca dobro strokovno teoretično znanje, še posebej pa obvladovanje branja delavniških risb in sploh tehniške dokumentacije.

Da bi lahko Litostroj imel take delavce, je zgradil šolo s šolskimi delavnicami. Praktični pouk smo izvajali doslej vsehskoli v šoli, v dobro opremljenih delavnicah pod vodstvom strokovno in pedagoško usposobljenih učiteljev praktičnega pouka, v zaključnem letniku pa delno tudi v tovarni. Vsebinsko predpisanih učnih načrtov strokovno teoretičnih predmetov smo podajali v povezavi s praktičnim poukom in prilagojeno glede na litostrojsko proizvodnjo. Učitelji strokovno teoretičnih predmetov so redno vključevali v pouk litostrojsko tehnično dokumentacijo in LIS standarde, dani so bili poudarki na delovnih strojih litostrojske proizvodnje, na hidravliki, prilagajanje pa Litostroja se je izražalo tudi s proizvodnjo v šolskih delavnicah.

Šola je ves čas izkoriščala možnosti neposredne povezave s tovarno, da so si učenci lahko ogledali tehnološke procese in proizvode, delno so bili izkoriščeni za izobraževanje tudi litostrojski laboratoriji. Pri izobraževanju — zlasti odraslih — smo vključevali tudi strokovnjake iz tovarne.

Na podlagi neposrednih povratnih informacij iz tovarne o uspešnosti izobraževanja vsake generacije učencev je šola kritično preverjala svoje delo in ga izboljševala, v skladu s svojimi materialnimi možnostmi pa ga tudi posodabljala.

Ob prilagajanju izobraževanja delovnim in življenjskim izkušnjam odraslih so veljale gornje značilnosti tudi za izobraževanje odraslih.

Navedeni pristopi pri izobraževanju v naši šoli oz. izobraževalnem centru so dali dobre rezultate. Šola je dajala kvaliteten kader širokega profila, ki je bil iskan tudi zunaj Litostroja. Z izobraževanjem odraslih ob delu se je dvigala stopnja strokovnega znanja že zaposlenih Litostrojčanov. Takšno izvajanje vzgojnoizobraževalnih nalog pa je omogočil dober lasten učiteljski kader (za stroko smo si ga vzgajali tudi sami) in ustrezni materialni pogoji, za katere je skrbel Litostroj.

Uspešnost izobraževanja je pogojevalo zelo pomembno dejstvo, da je bila šola z izobraževalnim centrom in domom učencev vedno vraščena v Litostroj. Danes je ena izmed nje-

govih temeljnih organizacij, čeprav izobražuje tudi za druge organizacije združenega dela.

Spremembe v izobraževanju z uvajanjem usmerjenega izobraževanja

Seveda si prizadevamo navedene pozitivne značilnosti ohraniti in razvijati tudi v spremenjenih pogojih usmerjenega izobraževanja.

Po več kot treh desetletjih takšnega izobraževanja prihaja namreč z uvajanjem usmerjenega izobraževanja, do precejšnjih sprememb. Spremenil se je sistem izobraževanja, spremenili so se tudi programi. Če povzamemo glavne spremembe, so te naslednje:

1. Šole se na zunaj ne razlikujejo več glede na vrsto šole (gimnazije, tehniške šole, poklicne šole). Razlikujejo se po strokah — usmeritvah, izvajajo vzgojnoizobraževalne programe.
2. V prvem letu skoraj izključno prevladujejo splošnoizobraževalne vsebine (SVIO), prav tako še polovico drugega leta izobraževanja.
3. Ker se čas izobraževanja tudi v nekdanjih poklicnih šolah (kot je bila naša) kljub večjemu deležu splošne izobrazbe ni nič podaljšal, je za strokovni del izobraževanja — zlasti za praktični pouk — v šolah, ki izvajajo programe tehniških usmeritev, sedaj manj časa kot prej.

4. Programi so zasnovani tako, da v strokovnem delu največkrat ne izobražujejo za dela v enem poklicu, ampak po istih učnih načrtih za več poklicev hkrati.

5. Šola tako ne izuči poklica, učencem daje predvsem skupna, širša temeljna znanja največkrat za več poklicev hkrati, v manjši meri pa posebna znanja za posamezen poklic. Stopnja samostojnosti za vstop v delo po šoli v tehničnih proizvodnih poklicih bo tako manjša kot v prejšnji poklicni šoli. To pa zahteva še usposabljanje v času, ko se absolvent po šoli kot pripravnik zaposli v delovni organizaciji. Pripravnštva za dela II., III. in IV. stopnje zahtevnosti prej ni bilo.

6. Šola daje torej človeku široko izobrazbo, ki mu omogoča hkrati začetek dela in nadaljnje izobraževanje, predvsem pa stalno izpopolnjevanje v svoji stroki oz. v poklicu. Tako vlogo šole zahteva hiter razvoj znanosti, tehnike in tehnologije, ki bo povzročil v več desetletjih delavčevega dela velike spremembe. Da se jim bo prilagodil in jih lahko obvladal, mora dobiti v šoli širša, temeljna znanja.

Navedene so le najpomembnejše spremembe, druge za šolo in Litostroj nisto tako značilne. Določene sestavine usmerjenega izobraževanja smo razvili že pred njegovim uvajanjem (npr. tesno povezavo šole z združenim delom, tj. Litostrojem).

Na podlagi izkušenj prvih let usmerjenega izobraževanja bo gotovo prišlo do sprememb, zlasti v programih in učnih načrtih, možno tudi v kakem delu samega šolskega sistema. Tudi naša šola bo imela na podlagi izkušenj pripombe in predloge za dopolnitve ali spremembe.

Vloga šole in izobraževalnega centra v novih pogojih

Na splošno ostaja tudi v pogojih usmerjenega izobraževanja dejavnost šole in izobraževalnega centra v naši delovni organizaciji taka kot doslej: izobraževati mladino in odrasle v skladu s tekočimi in dolgoročnimi razvojnimi potrebami Litostroja po šolskih, javno verificiranih programih, odrasle pa tudi v raznih oblikah izpopolnjevanja in usposabljanja ob delu. V skladu s Statutom TOZD SŠTS Litostroj bo opravljal še druge naloge, kot so vzgoja, prehrana in bivanje učencev v domu učencev, delo v zvezi s štipendiranjem učencev, skrb za pripravo in izvajanje pripravništva, proizvodnja v šolskih delavnicah. Šola bo izobraževala učence tudi za druge ozde v obsegu, ki ga bo opredelila Izobraževalna skupnost. V skladu s prostimi zmogljivostmi se bodo vključevali v izobraževanje odraslih prav tako delavci iz drugih delovnih organizacij.

Spremembe zaradi novega sistema, programov usmerjenega izobraževanja in mreže šol ter hitrega razvoja znanosti, tehnike in tehnologije pa dajejo pri izvajanju teh nalog nove poudarke in postavljajo pred nas tudi nove naloge.

1. Dolgoročnejše in širše zastavljeno strokovno izobraževanje v šoli namesto le na podlagi tekočih potreb postavlja šolo v položaj, ko mora dati učencu čimveč tistega, kar je sedaj najsodobnejše, kar si v tehnološki revoluciji neizbežno utira pot ali pa se je v svetu že uveljavilo. Razvoj je zelo hiter. V šoli ne smemo učiti za preteklost, ampak vsaj za sedanjost. Ta pa je taka, da se v naši industriji prepletajo klasični tehnološki postopki na klasični opremi, z novjšimi na sodobnejši opremi. V šoli imamo za praktični pouk le klasično, a že precej iztrošeno opremo. Šola sicer ne more imeti vse zelo drage najsodobnejše opreme, vendar pa z zastarelo ali le klasično opremo ne more učiti in vzgajati za danes, kaj šele za jutri. V razvitem svetu dobivajo strokovne šole od proizvajalcev opreme najsodobnejše stroje in naprave, večkrat celo prej, ko se z njimi opremlja industrija.

Da bi naša šola torej lahko izvajala svojo vlogo nosilca izobraževanja za tehnološko sodobno proizvodnjo in za razvoj, se mora ustrezno opremiti in posodobiti.

2. V novih programih za dela IV. stopnje zahtevnosti je za praktični pouk občutno manj časa. V skladu z učnimi načrti ga namenjamo predvsem za vaje. Šola mora zagotoviti intenzivno izkoriščenost vseh ur praktičnega pouka vsakemu učencu. Učenci si morajo pridobiti v šoli največjo stopnjo praktične usposobljenosti, ki je možna glede na nove programe.

Neposredno s tem je povezano usposabljanje absolventov po šoli v času pripravništva. Po potrebi bomo lahko organizirali prvi del usposabljanja načrtno tudi v šolskih delavnicah in šele nato v tovarni na bodočem delovnem mestu. Kljub kvalitetni izvedbi praktičnega pouka v šolskem času bo namreč še potreben čas za utrjevanje bolj informativno pridobljenih in še neutrujenih praktičnih znanj oz. postopkov ter uvajanje v samostojno delo. Seveda pa bomo v delavnicah še naprej po potrebi usposabljali druge novo zaposlene delavce.

3. Posebej bo potrebno še ohraniti in razvijati proizvodnjo v šolskih delavnicah, čeprav učenci v času šolanja ne bodo dosegli tako poklicne

Visoko priznanje naši šoli

V torek, dne 22. maja so na seji sveta Zveze sindikatov Jugoslavije prvič podelili zvezna priznanja Đuro Salaj za izjemne uspehe pri izobraževanju delavcev za delo in samoupravljanje. Priznanja so dobili po en kolektiv in po en posameznik iz vsake republike in pokrajine. To visoko priznanje sta za našo republiko prejela naša šola in tov. Tilka Blaha iz Ljubljane.

V imenu 103-članskega kolektiva naše šole je prevzel priznanje tov. Albert Mažgon, sedanji predsednik sveta TOZD SŠTS Litostroj. Seja sveta Zveze sindikatov Jugoslavije s podelitvijo priznanj je bila v skupščinski dvorani Zvezne skupščine v Beogradu.

To je novo visoko priznanje naši šoli oz. izobraževalnemu centru za uspešno delo kolektiva pri vzgoji in izobraževanju mladih delavcev in zaposlenih ob delu. Prav gotovo pomeni tudi obveznost in spodbudo delavcem TOZD SŠTS, da na dosednji kvalitetni osnovi razvijajo svoje nadaljnje delo. Hkrati pa je to tudi priznanje Litostroju kot delovni organizaciji, ki je s svojo naravnostjo v skrbi za šolo, izobraževalni center in dom učencev ustvarjala pogoje za njihovo delo.

samostojnosti pri praktičnem pouku kot prej. Možnosti bodo pri izvajanju dela že omenjenega pripravništva absolventov šole. Vsekakor mora proizvodna funkcija delavnic ostati iz pedagoških in finančnih razlogov. Draga sodobna oprema ne sme služiti le za didaktične namene, ampak tudi za proizvodne, da povrne del visokih stroškov za nabavo in vzdrževanje.

Oživiti moramo vključitev šolskih delavnic v litostrojski razvoj. Imamo tradicijo pri oblikovalnih strojih, ki smo jih začeli razvijati v šolskih delavnicah in je potem postala ena močnih vej litostrojske proizvodnje. Potrebno je doseči sodelovanje z razvojem v tovarni.

4. Z novimi programi in razmeščitvijo teh programov smo pričeli izobraževati mladino tudi za tehnike. Že doslej smo izobraževali tehnike in delovodje po programih za odrasle ob delu v povezavi s Srednjo tehnično šolo za strojništvo v Ljubljani. Pridobili smo si dragocene izkušnje. Izobraževanje mladih tehnikov pa seveda zahteva od nas še dodatno skrb za kvalitetno izobraževanje tudi teh kadrov. Litostroju pa odpira pot za načrtovanje in zagotavljanje bodočih delavcev z višjo in visoko izobrazbo, saj bo šel del absolventov študirat na fakulteto.

5. Iz doslej navedenega izhaja, da se bo zelo okrepila vloga izobraževalnega centra, ki predstavlja v našem tozdu posebno delovno enoto. Izobraževalni center bo še naprej skrbel za izvajanje izobraževanja odraslih v vseh oblikah izobraževanja. Njegova dejavnost pa se bo razširila, ko bo v imenu tovarne skupaj s kadrovsko službo organiziral pripravo programov pripravništva in njihovo izvajanje. To pa je bistveno več kot doslej, saj se bodo v bodoče usposabljali v času pripravništva vsi absolventi — štipendisti naše šole in drugih šol, ki se bodo zaposlili v

Litostroju.

Pri izobraževanju odraslih, zlasti pri njihovem strokovnem izpopolnjevanju, bo potrebno doseči večjo aktivnost samih tozdrov za ugotavljanje konkretnih potreb po strokovnem izpopolnjevanju in za hitrejše organiziranje takega izobraževanja po programih, ki jih lahko sprejmemo tudi sami.

Izobraževalni center bo moral organizirati izpopolnjevanje tudi za delavce z visoko izobrazbo ter se zato povezati s fakultetami. Kot predavatelje bo moral vključiti litostrojske vrhunske strokovnjake poleg tistih s fakultet.

6. Naša šola je prevzela po sklepu Izobraževalne skupnosti za kovinsko in metalurško usmeritev vse izobraževanje v metalurški usmeritvi za območje Ljubljane in širše ljubljanske regije. To nalaga šoli poleg skrbi za izobraževanje metalurških kadrov za Litostroj tudi odgovornost za izobraževanje v tej usmeritvi za druge delovne organizacije, poleg tega pa še nalogo izobraževati del učencev za njihov nadaljnji študij na fakulteti.

Ne glede na spremembe si bo šola prizadevala ohraniti in razvijati vse tiste pozitivne elemente, na katerih temelji v več desetletjih pridobljena tradicija kvalitetnega vzgojnoizobraževalnega dela. Pridobili smo si dragocene izkušnje — pa najsi gre za metodično in didaktične pristope pri izvajanju programov, za organizacijo dela, za izobraževanje ob delu, za delovno vzgojo mladih in samoupravljanje ali za tesno povezanost z ustanoviteljem, tj. z Litostrojem. Te izkušnje bodo dragocene tudi v spremenjenih pogojih, da bomo lahko uspešno izpolnjevali nove naloge.

V naslednji številki našega časopisa bomo predstavili program posodabljanja oziroma opremljanja šole.

Hrabroslav Premelj

Bronasto priznanje montažni skupini

24. aprila 1984 je delavski svet Dravskih elektrarn Maribor podelil naši montažni skupini, ki je sodelovala pri rekonstrukciji in vgradnji našega novega elektronskega regulatorja v HE Vuhred, priznanje in bronasto plaketo »za vloženo delo in trud pri skupnih naporih za čim večjo proizvodnjo električne energije v objektih Dravskih elektrarn Maribor.« Bronasto plaketo je prejel tudi vodja montažne skupine tovariš Adolf Mihelič. Pri rekonstrukciji HE Vuhred so sodelovali: Adolf Mihelič, Anton Glavač, Srečko Štimac, Ivan Kučič, Drago Habjan, Anton Novak in Branko Cerar iz tozda Montaža ter Srečko Grošelj, Peter Lah, Matija Trebar, Tomaž Ermenc in Dušan Mirjanič.

Čestitkam ob podelitvi priznanja in plaket se pridružujemo tudi sodelavci ter vodstvo in družbenopolitične organizacije tozda Montaža.

M. Čepuran

TRIDESET LET TABORNIŠKE ORGANIZACIJE V TITOVIH

ZAVODIH LITOSTROJ

Odred Zlatorog

V okviru taborniške zveze Ljubljana—Šiška deluje tudi naš odred, ki ga sestavljajo učenci doma SŠTS Litostroj. Začetki njegovega delovanja segajo v leto 1953, ko je bila na industrijsko kovinarski šoli ustanovljena taborniška četa Črni risov kot del rodu Bičkove skale. Prvo desetletje svojega delovanja je četa predvsem organizirala poletna taborenja v Poreču, Splitu in preko meja na Koroškem.

V letu 1979 smo pričeli izdajati tudi svoje interno glasilo »Zlatorogov kompas«. Žal pa sloni celotno delo še vedno na preozkem krogu sodelavcev, čeprav po svoji kvaliteti prednjači pred drugimi tovrstnimi glasili.

Zvesti in navdušeni člani Šijak, Zamuda in Lovrek so leta 1970 pričeli z organizacijskimi pripravami za ustanovitev kluba »Črna vihra«. Žal pa sta dva člana odšla v drugi delovni organizaciji, en sam pa ni uspel zbrati ustreznega jedra, ki bi bilo sposobno samostojnega delovanja. Ob dobri propagandni dejavnosti (Interne informacije in glasilo Litostroj) pa se je končno le zbralo 22 ljubiteljev taborniške organizacije, ki so 21. oktobra 1981 ustanovili taborniški klub Litostroj z vsemi pripadajočimi samoupravnimi organi. Tako smo se končno delno izenačili s strukturami ostalih odredov ter pridobili ustrezni mentorski in inštruktorski kader.

Povezava s konferenco ZSMS in konferenco osnovnih organizacij sindikata TZ Litostroj je bila ves čas zelo dobra. To sodelovanje se kaže v kadrovske izmenjavi, finančno-materialni podpori in skupnem uresničevanju dogovorjenih akcij.

S krajevno skupnostjo Litostroj so v prvih dneh življenja in dela odreda vladali pristni stiki, kasneje pa so malo zbledeli, vendar smo končno le vzpostavili take odnose, ki kažejo že na trajno sodelovanje.

V domu učencev SŠTS Litostroj predstavlja odred Zlatorog prednostno interesno dejavnost učencev zaradi svoje večplastne vzgoje vrednosti, dokajšnje množičnosti in zaradi svoje čvrste organizacijske strukture. Tako ima odred kot kolektivni član ZSMS doma pomembno neposredno vlogo pri usmerjenosti in

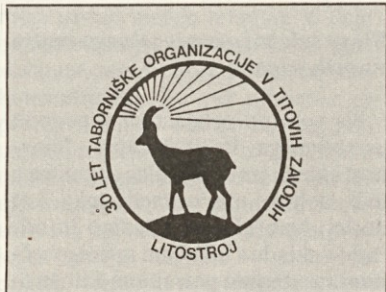
vsebinski življenja in dela učencev, še posebno pa pride do veljave njegove mobilizatorske moči ob nepredvidenih akcijah, ki zadevajo vse učence doma.

Čeprav so v daljšem obdobju zaznamovana tudi občasna nihanja, kar praviloma izhaja iz večje ali manjše zrelosti, sposobnosti, zlasti pa nesebične zavzetosti vodniškega kadra, ostaja odredova dejavnost v domu slej ko prej nepogrešljiva.

Sodelovanje z ZTO Ljubljana—Šiška je bilo v vsem času razvoja našega odreda zelo tesno in vsestransko, naj si bodo to seje IO, konference ZTO, skupne akcije v občinskem merilu ali izmenjava izkušenj. V trenutku ko je občinska zveza izgubila svoj delovni prostor, smo brez odlašanja ponudili svoje prostorske možnosti in tako prispevali k nadaljnjemu razvoju občinske zveze.

V odredu je v vsakem letu njegovega obstoja delovalo povprečno 6 vodov, v katere je bilo vključenih povprečno 60 članov, ki so se zbrali na 130 delovnih sestankih, kar zneso v tridesetih letih skupno 3900 delovnih sestankov z 85% udeležbo. V istem obdobju je bilo 90 konferenc odreda z 75% in 520 sej odredove uprave z 95% udeležbo (podrobnejši podatki bodo zajeti v posebnem almanahu).

Po prenosu mentorstva iz šole v dom učencev IC Litostroj leta 1963 je kot četa odreda Dobre volje postala po svoji programski zasnovi najprivlačnejša in vsebinsko najbolj polna interesna dejavnost med interesnimi dejavnostmi doma. Še v istem letu je bila proglašena za najboljšo četo v občinski zvezi tabornikov. 25. oktobra 1965 je postala samostojen odred Zlatorog, ki vključuje v svoje vrste tretjino (60) domskih učencev. Kljub specifičnim

pogojem (članstvo v odredu je le triletno v skladu s trajanjem šolanja, zaradi česar so potrebni veliki naporji neprekinjenega vzgajanja novih vodnikov, članstva in ostalih vodstvenih struktur) je odred Zlatorog že vrsto let najaktivnejša skupina tabornikov v občini Šiška, še posebej pa se odlikuje po svoji zanesljivosti v izvrševanju sprejetih dogovorov v okviru občinske zveze tabornikov in v republiškem merilu.

Ves čas svojega obstoja odred sledi vsem vsebinskim in idejnim razvojnim tokovom taborništva, je vsesplošno odprt in sodelujoč, kjerkoli potrebuje njegovo pomoč, pa tudi iniciativo — v domu samem, v okviru mladinskih akcij SŠTS Litostroj, DO Litostroj, krajevne skupnosti, v občini in širših okvirih.

Odred je obogatil program področnih akcij z memorialom dr. Klementa Juga, Plečnikovim memorialom, baročno Ljubljano in NOB v Ljubljani ter s svojo priredbo taborniških značilnosti v tekmovalne namene. V okviru DO Litostroj s svojim znanjem in veščinami vodi in organizira mladinske pohodne enote ter se vključuje tudi v mladinske delovne akcije.

V letih 1970, 1972 in 1981 je prejel odred posebne pohvale Zveze tabornikov Slovenije za dosežene rezultate v preteklih letih. Za uspehe in požrtvovalno delo pri razvoju taborniške organizacije je prejel leta 1979 od Zveze tabornikov najvišje odličje »Zlati javorjev list z žarko«, v novembru 1983 pa zlato plaketo konference osnovnih organizacij sindikata TZ Litostroj za dolgoletno in uspešno delo na področju kulture in rekreativnih dejavnosti.

Utrjevanje vezi z zamejsko mladino

20. aprila so Ljubljano obiskali zamejski Slovenci iz Avstrije in Italije. Različne prireditve so se vrstile pod imenom »Dnevi sodelovanja z zamejsko mladino«, šišenska mladinska organizacija pa je bila organizator folklornih nastopov. Ožjo organizacijo je prevzela litostrojska mladinska organizacija in pripravila zanimiv kulturni nastop v naši delavski organizaciji. V okviru programa so nastopile folklorne skupine iz Avstrije in Italije in folklorna skupina »Sora« iz Medvoda. Taki stiki mladincev gotovo krepijo povezanost mladine treh dežel in prispevajo k utrjevanju vezi med zamejci in matičnim narodom.

Os ustanovitve do danes je bilo v odredu vključenih 1360 tabornikov, ki so se učili življenja po taborniških zakonih in ostalih normah naše samoupravne socialistične družbe.

Dejstvo je, da veliko število teh članov danes ni več vključenih v taborniško gibanje in da so razpršeni

po vsej naši domovini. Res pa je tudi to, da mnogi od njih še vedno čutijo vpliv taborniške organizacije na življenje in delo sodobne družbe in še vedno hote prenašajo ideje taborništva v svoje najožje življenjsko okolje.

O. Stih

Dr. Vlado Jordan:

Ohranimo spomine na partizanstvo

Od partizanskih časov do danes je preteklo že lepo število let; mnogi težki boji in dogodki, ki so jih partizani doživljali, bodo šli prej ali slej v pozabo. Nosilci teh spominov — preživeli borci — bi naredili veliko uslugo naši kulturni in vojni zgodovini, če bi opisali svoje pomembnejše, pa tudi nenavadne doživljanje. To bi bilo lahko vzgled današnji mladi generaciji, ki se bo morda nekoč znašla v podobnih okoliščinah — kar spričo današnjega nemirnega sveta nikakor ni izključeno.

Za vzgled naj opišem nekaj svojih doživljajev med partizani.

Prvi stik s partizani. Ob kapitulaciji Italije leta 1943 sem se s kovčkom, natripanim z zimsko obleko in nekaj hrane, odpravil iz Ljubljane peš preko bloka na Dolenjski cesti. Tam je stal nemški stražar, ki pa mi ni delal nikakih težav. Kmalu sem z glane ceste zavil na polje, poraslo z grmovjem, preložil vso prtljago iz kovčeka v nahrbtnik, kovček pa sem odvrnil v grmovje. Nedaleč od tu, na cesti proti Pijavi gorici, sta se mi pridružila dva Italijana v civilnih oblekah in z dvema ljubljanskima dekletoma (ljubicama). Odkrito sta mi priznala, da sta pobegla podoficirja (sergente ali podobno) in me prosila, da ju povedem k partizanom. Ustregel sem jima in ju predal partizanski straži pred gostilno na Pijavi gorici. Vendar nas je straža od tod napotila preko doline v vas Golo pod Kureščkom, kjer se je že ustanavljala Ljubljanska (X.) brigada. Kmalu sem oba Italijana videl že oborožena, enega celo s strojnico; dekletki pa so naši ostrigili »na balin« — to je bila tedanja kazen za ljubice italijanskih vojakov ali fašistov sploh.

V vasi Golo so že odmevali strelji iz cerkvenega zvonika na Kureščku, kjer so se zabarikadirali belogardisti in streljali na naše položaje, ko smo se še neizkušeni borci plazili iz vasi po strmini proti cerkvi.

Na nas so streljali z eksplozivnimi krogli in z minometalci, naš italijanski narednik pa jim je rafale s strojnico bogato vračal. Ko je njegova strojnica za nekaj minut utihnila, me je komandant bataljona poslal k njemu, da pogledam, kaj se je zgodilo. Prepaden sem zagledal narednika z razmesarjeno roko (od mine), njegovega italijanskega pomočnika pa mrtvega, še vedno s pištolo v roki, s katero se je ubil sam. Zakaj? — to je ostalo uganka.

Naša X. brigada je bila kot pravkar formirana še neizkušena; zato so belogardisti lahko še prvo noč neopazno zapustili cerkev in jo pobrisali na Turjak, kjer so nekaj dni zatem doživeli poraz in svoj konec. Dva bataljona brigade sta morala oditi na novo bojišče proti vasem Bezuljak in Dobec blizu Rakeka, od koder so Nemci rinili proti partizanskiemu ozemlju južno od Krima.

Rušenje železniške proge. Iz vasi Dobec je ena četa bataljona nekega večera odrinila proti železniški progi za Trst. Sredi noči smo v gozdni temi utrujeni poлегli na vlažna tla in kmalu drhteli od mraza. Ne daleč od tod, po občutku kakih 150 metrov, sem iz dolinice pod nami zaslišal nemško govorico in klice: »Hektor, kommandant her...« (Hektor, pridi sem.) Komandir me je poslal pogledat, kaj je, toda v noči ni bilo seveda ničesar videti. Nenadoma je zarenčal pred menoj v temi pes

Hektor in se pogal proti meni. Bliskovito sem snel puško z rame in ustrelil proti njemu. Prepričan sem bil, da sem ga ubil, ker je vse postalo tiho, pa tudi Nemcev nisem več slišal; gotovo so se v strahu potuhnili. Ob svitu smo ugotovili, da je v dolini nemški bunker s posadko za čuvanje železniške proge. Tako smo vedeli, da mora biti blizu proga in smo takoj odrinili, da jo porušimo.

Drevje je bilo posekano na obeh straneh proge, kar so že pred časom naredili Italijani zaradi varnosti pred partizanskimi napadi. Tu, ob tej poseki, mi je ko-

mandir čete dodelil tri ali štiri tovariše minirje, opremljene z minami za rušenje proge, meni pa je na hrbet naložil težko kladivo (»macolo«), v roko pa dal gozdarsko žago, ki smo jo potrebovali za podiranje lesenih telegrafskih drogov ob progi. Taki smo se spustili, otovorjeni z vso šaro in s puškami, preko poseke, zaraščene z divjim grmovjem in robidovjem, navzdol proti progi. Spotikali smo se in padali ob štrlečem kraškem skalovju in smo upehani in krvavo opraskani dospeli na progo. Dva minirja sta zakopala mine pod tračnice, ostali pa smo žagali lesene telegrafske drogeve, z macolo razbijali izolatorje in sekali žice. Ko so drogov padali, so se iz njih vsuli na nas roji sršenov, ki so gnezдили v njih, in nas popikali po obrazih, vratovih in rokah. Tega v tisti ihti že nismo občutili takoj. Minirji so nam dali znak, naj se zavarujemo pred minami, nato je zagrmelo večkrat zaporedoma, kot bi se podiral svet. Kamenje, ki

so ga dvignile mine, je padalo po nas in mimo nas kot toča, mi pa smo si s kapami in nahrbtniki varovali glave.

Železniške tračnice so raztrgane prav nespodobno štrlele v zrak, mi pa smo si olajšano oddahnili in se še vedno bledi, toda zadovoljni in ponosni, ogledovali. Bili smo srečni, da smo uspešno izpolnili to diverzijo, ki bo okupatorju povzročila veliko škodo in težav, mi pa bomo morda pohvaljeni pred brigado.

Ob treskanju min je nemška posadka v bunkerju začela streljati proti nam, čeprav nas skozi zaraščeno poseko in preko proge na nasipu ni mogla videti. Ko smo svoje rušilno delo opravili, smo se z vso našo ropotijo po trebuhu splazili čez progo nazaj. Mimo nas so žvižgale krogle, k sreči pa niso nikogar zadele. Skozi robidovje poseke smo se prebili nazaj k zase-di. Tu so nas čakali in varovali tovariši; ti so se začeli nesramno krohotati, ko so nas videli od blizu. Popustili so nam živci, že zrahljani od min, in najraje bi jih potolkli s puškinimi kopiti...

Nesporazum je bil takoj pojasnjen: nekdo od njih mi je pomolil žepno ogledalce pred nos. Zagledal sem svoj obraz, obupno otekel kot bleda luna! Tudi ostali moji diverzanti niso bili nič lepši od mene — vsi smo bili popikani, otečeni in do krvi opraskani.

Nemška zaseda v bunkerju pa je utihnila.

Na povratku v naše oporišče, v vas Dobec, smo se znova oznojili; zatekli obrazi nas diverzantov so polagoma

splahneli in postali normalni. Sršenji strup se je z znojenjem očitno izcedil.

Tu pa je vredno omeniti presenetljiv, toda resničen dogodek. V letih 1967—1970 sem bil zaposlen v Avstriji in so se službeni kolegi pač zanimali, kako smo v Jugoslaviji preživljali vojno. Vedeli so že, da sem bil partizan. Nekdo od njih je omenil, da je bil med vojno nameščen blizu Postojne, v bunkerju za varovanje železniške proge. Nisem mogel zmolčati, da sem eden tistih, ki so proge porušili. Prisotni so se nama sproščeno zahajljali, midva pa sva si postala »kamerada«, po naše tovariša. Priznal je, da so se jim hlače precej tresle ob naši diverziji, a se nam niso upali upreti, ker jih je bilo premalo; zato so se raje potuhnil. Vprašal sem ga tudi za usodo psa Hektorja, ki sem v temi streljal nanj. Zvedel sem, da ga nisem zadel; utihnil pa je zato, ker je bil dresiran, da se mora ob strelu umakniti.

»Zaplenili« smo potniški vlak. Tudi to se je zgodilo, ustavili pa smo ga slovenski partizani na ozemlju Hrvaške. Ko smo ob koncu vojne zvedeli za nemški dokončni poraz, je zavladalo neznanstvo veselje po vsej deželi in partizanske enote so se začele pomikati proti osrednji Sloveniji. Sam sem moral voditi veliko skupino partizanov iz roških gozdov in Bele krajine preko Kolpe na hrvaško stran, kjer naj bi nas čakala vozila za nadaljnjo pot.

Po dolgem maršu smo že onstran Kolpe zagledali v daljavi vlak, sopihajoč od Karlovca proti Reki. Navdušen sem izbral dva mitraljeza in zdirjali smo čez drn in strn, da bi vlak zaustavili in z njim nadaljevali pot. Zasopli smo prispeli do železniške proge; oba mitraljeza sem postavil v kritje za skalami med grmovjem, saj nismo vedeli, ali so v vlaku ustaši ali niso. Sam sem se postavil ob progo in z dvignjeno roko zahteval, da strojevodja vlak utavi; v drugi roki sem stiskal svojo brzostrelko. Strojvodja me je ubogal in po kakih sto metrih je vlak ustavil tik ob

STALNOSTNI DODATEK

Ali je še smotrno?

Dodatek za omejevanje fluktuacije — stalnostni dodatek

Dodatek za stimuliranje stalnosti (stalnostni dodatek) je določen v fiksnem neto znesku za vsako leto dela v tozdu oziroma delovni skupnosti in pripada delavcu po preteku treh let nepretrganega dela v enem izmed tozdv oziroma delovni skupnosti. Znesek dodatka za 1 leto zaposlitve znaša 10 (deset) dinarjev.

Samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih za delitev osebnih prejemkov delavcev v TOZD in DS v delovni organizaciji Titovi zavodi Ljubitostroj, januar 1980, člen 80

Zapisana odločba je jasna, vsakomur razumljiva, povsem jassen je tudi njen namen in verjetno v letu 1980, ko je bil določen tudi neto znesek dodatka, ki ga delavec prejme za vsako leto zaposlitve v naši delovni organizaciji, ni vzbudila posebne pozornosti. Danes tega ne moremo trditi, saj se mrsikdo obregne vanjo oziroma v vrednost tega pred štirimi leti določenega dodatka. Inflacija, ki nas v zadnjih letih še huje prizadeva kot prej, je temeljito zmanjšala vrednost tem desetim dinarjem, ki so včasih še nekaj pomenili, danes pa (žal) ne več. Vsekakor stalnostni dodatek, takšen kot je, nikogar več ne vzpodbuja k temu, da bi zaradi njega še naprej ostal v delovni organizaciji. Pojavili so se novi dejavniki, ki pritegujejo delavce k stalnosti in zmanjšujejo fluktuacijo.

S tem pa se že dotikamo namena stalnostnega dodatka in vzrokov, ki so pred leti povzročili njegovo uveljavitev. Cilj stalnostnega dodatka je jasen: delavci naj ne bi menjavali zaposlitve, ostali naj bi čim dalj časa v eni delovni organizaciji, tj. v Litostruji. V času intenzivne industrializacije Jugoslavije je to določilo izhajalo iz potrebe naše delovne organizacije po ustrezno usposobljenih delavcih, ki jih je primanjkovalo, ter iz želje in nuje, da delavca, ki ga zapo-

slimo tudi obdržimo. Takšna politika je nedvomno rodila uspehe, kar nam dokazuje veliko število zaposlenih, ki jim je bila zaposlitev v Litostroju prva (mnogim pa tudi edina). Vseh zaslug za to res ne smemo pripisovati stalnostnemu dodatku. Poleg njega je še nekaj drugih dejavnikov, ki vplivajo na stalnost zaposlitve: možnost napredovanja, dobro razumevanje s sodelavci, zadovoljstvo z delom in poklicno izpopolnjevanje, gospodarska uspešnost delovne organizacije itd. Nedvomno je tudi stalnostni dodatek pripomogel k temu, da je bila fluktuacija delavcev manjša. Vsaj dokler je predstavljal omembe vreden dodatek k osebnemu dohodku.

Fluktuacija — menjavanje zaposlitve: neurejene razmere v podjetju povzročajo zelo veliko fluktuacijo (Slovar slovenskega knjižnega jezika, Ljubljana 1970, str. 640)

Dodatek za stalnost naj bi omejeval fluktuacijo, zato je umestno posvetiti nekaj besed tudi temu pojavu, ki predstavlja problem za številne delovne organizacije. Pogosto se gleda na fluktuacijo kot na negativno dejstvo, ki povzroča težave (ponovno iskanje in privajanje delavcev, začasna oslabeitev proizvodnega procesa). Zavedati pa se je potrebno tudi tega, da lahko delovna organizacija povzroča težave delavcu, ki v skrajnem primeru, ko se mu položaj zazdi nevzdržen ali pa če se mu ponudi boljša možnost zaslužka, delovno organizacijo zapusti (fluktuirajo). Fluktuacija je izraz nezadovoljstva delavca in je reakcija na delo in delovne pogoje, ki delavcu ne ustrezajo. To je povsem razumljiva in razumna reakcija in akcija človeka, ki si želi boljše (delovne pogoje, zaslužek, možnosti za izpopolnjevanje in napredovanja itd.) (V zahodnih ekonomijah, kjer bolj nemoteno delujejo ekonomske zakonitosti, je pogosto prehanje (fluktuiranje) kadrov iz manj uspešnih organizacij v uspešnejše, ki ponujajo delavcu boljše

pogoje dela in plačilo. Zaradi tega je manj uspešna firma še manj uspešna in na koncu propade. Seveda pa je to tudi eden od mehanizmov, s katerim lahko bogatejše firme uničijo manjše in konkurenčne).

Fluktuacija kot izraz nezadovoljstva delavca bomo zmanjšali le tako, da mu bomo omogočili čim boljše delovne pogoje in zaslužek. To pa delavcu lahko zagotovi le uspešna delovna organizacija. Stalnostni dodatek pa bi dosegel svoj cilj le med enako uspešnimi delovnimi organizacijami. Manj uspešna delovna organizacija s stalnostnim ali podobnim dodatkom ne bo preprečila delavcu, da bi odšel v bolj uspešno delovno organizacijo, v kolikor ga bo ta hotela zaposliti. Tu pa se stvari zopet zapletajo. Kriza zaposlovanja in dodatek na stalnost gresta slabo skupaj. V času, ko je veliko prostih delovnih mest in malo tistih, ki bi jih lahko zaposlili, ima takšna stimulacija še svoj smisel; v času, ko se pojavlja problem nezaposlenosti, pa je takšna vzpodbuda anahronizem. Če druge ni možnosti zaposlitve, je jasno, da delavec ne bo zapuščal svoje delovne organizacije.

Človeku je težko vzeti nekaj, na kar se je navadil in za kar je prepričan, da mu pripada. Težko je kar naenkrat ukiniti nekaj, kar se je izoblikovalo že v samem začetku naše delovne organizacije in kar je kljub vsemu, kar sem zapisal, nagrada za zvestobo in prizadevnost vsem tistim, ki Litostroja niso zapustili tudi v njegovih težkih trenutkih. Vendar nagrada, ki je denarna, ne more biti simbolična (takšne so lahko razne plakete, pohvale, šopki rož...) če noče biti povsem nesmiselna in smešna. Če delavka ali delavec, ki sta tik pred upokojitvijo in jima je bila zaposlitev v Litostroju edina, dobita 35 oziroma 40 starih tisočakov stalnostnega dodatka, lahko z gotovostjo podvomimo v njegovo smiselnost!

Zahteva po ponovnem osmišljevanju in vrednotenju stalnostnega dodatka je zelo vmestna. t. š.

(Foto: Peter Kocjančič)

Polna letovišča

Do konca aprila so v tozdu ZSE sprejemali prijave za letovanja, ki jih organizira Litostroj. Po pričakovanju je bilo veliko prijavljenih — več kot je možnosti. Obstajala je sicer bojazen, da prijavljenih ne bo toliko kot navadno, saj se je zaradi vse večje druginje še najlažje odpovedati dopustu. Vendar so naši pogoji letovanja še toliko ugodni, da bo nekako šlo.

Kljub temu pa so v tozdu ZSE zaskrbljeni zaradi cen, ki so in niso določene. Pogodbe so sklenjene, vendar se nanje nikakor ni mogoče zanesti in to zaradi — enostavno rečeno — prevelike pogoltnosti obmorskih turističnih delavcev in organizacij. Žalostno je, da se tujci lahko zanesejo na dogovorjene cene, domači turisti pa lahko šele zadnji trenutek zvedo za različne podražitve. Vse to zadaja našim organizatorjem letovanj nemajhne glavobole.

In kako smo se Litostrojčani prijavljali za letovanja?

Daleč najbolj je zaseden rok od 20. do 30. julija. To je kar presenetljivo, saj so bili leta nazaj enako aktualni vsi datumi v juliju in avgustu. Zdaj je za avgust že manjše povpraševanje, najmanjše pa za predse-

zono in posezono. Pa pojdimo po vrsti: v Funtani je na voljo 14 prikolic s po štirimi ležišči, za julij in avgust pa je prijavljenih po terminih 20, 24, 31 in 16 prosilcev. V Pulju je še slabše — na voljo je 5 prikolic s po petimi ležišči, v juliju in avgustu pa je prijavljenih po 15, 23, 17 in 11 prosilcev. Zelo veliko zanimanja je tudi za bungalove v Malinski in sicer za 20 bungalovov v juliju in avgustu po 35, 53, 41 in 21 prijav. Tu so številke še najbolj visoke glede na razpoložljive zmogljivosti. Cres je novost v naši počitniški ponudbi. Zato so tudi prijave po terminih julija in avgusta zelo previdne — 7, 11, 13 in 19 prijav. V Fiesi pa se povpraševanje dokaj sklada s ponujanim številom ležišč, tako da tu skoraj ne bo »prebukiranja«.

Vendar bodo glede na število prijavljenih in na zmogljivosti lahko letovali skoraj vsi prijavljeni. Treba se bo le prilagoditi drugim terminom in mogoče drugemu kraju. Upajmo, da ne bo preveč nezadovoljstev, sicer pa bo tedaj, ko boste brali ta članek, vse že več ali manj urejeno.

Vsem želimo prijetne in ne predrage počitnice ter veliko sonca in zabave!

M. M.

meni. Moja skupina mi je navdušeno vzklikala, potniki v vlaku so se sklanjali skozi okna in nas zvedavo gledali, ali smo partizani ali sovražniki. Hitro so nas spoznali in nas navdušeno pozdravljali. Utrujeni smo seveda naskočili vagone in se nagnetli med potnike. Vsega dobrega so nam ponujali: jedi, pijače in cigarete — branili se seveda nismo. Pristrčno vzdušje je vladalo vse do mesteca Skrad, kjer smo se priključili naši motorizirani predhodnici. Vlak smo zapustili med pristrčnim pospavljanjem od potnikov.

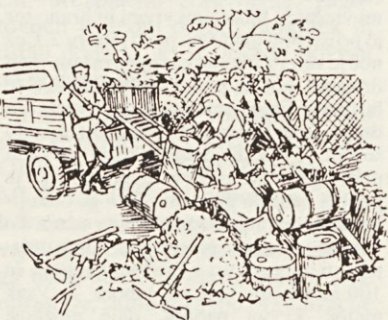
Brca nemškemu majorju. Nekaj dni po osvoboditvi Ljubljane sem dobil nalogo, da organiziram vračanje tehnične materiala, ki so ga Nemci skušali odpeljati z vlaki domov, pa ga zaradi razsula niso utegnili in so vlaki zastali na vsej gorenski železniški progi. Za to akcijo sem potreboval delovno silo, nemške ujetnike, da bi kot težaki prelagali težke tovore z vlakov na naše kamione. Ujetniki so bili natrpani na velikem vrtu ob škofovih zavodih pri Ljubljani; tu so pri toplem majskem vremenu poležavali in lenuharili.

Med temi ujetniki sem izbral potrebno težasko in tudi strokovno silo. Od nemškega majorja, ki je ležal dremajoč na travi, sem zahteval, naj mi takoj zbere nekaj krepkih ujetnikov. Ni me hotel slišati. Ponovil sem ukaz strožje — pa spet nič. Pograbila me je upravičena jeza in sem ga ležečega s škornjem pošteno sunil v debelo zadnjico. To ga je spametovalo in postavil se je na noge. Blížnji ujetniki so mu brco očito privoščili, saj so mi odo bravajoče kimali in se mi nasmihali. Med njimi sem izbral nekaj krepkih mož, jih poslal na kamion s partizanskimi stražarji in odpeljali smo se proti Gorenjski na delo. V neki vasi ob naši poti je iz kmečke hiše vabljivo zadišalo po okusni jedachi. Eden ujetnikov me je vprašal, če sme gospodinjci prositi za nekaj hrane. Stopim k gospodinjci, ki je rada ustregla želji ujetnikov; ti so me hvaležno gledali in so odslej res z vnmemo opravljali svoje težko delo.

Začel sem spoznavati, da smo — čeprav doslej sovražniki — vendarle vsi ljudje, ki bomo v bodoče morda le koristili drug drugemu in se spoštovali. Mislim, da se ta moja želja polagoma izpolnjuje.

Preskrbi nam gorivo! Našim kamionom je začelo zmanjkovati goriva. Predpostavljani oficir mi je ukazal, naj ga preskrbim, kakor vem in znam. Na svojih

poteh po Ljubljani sem opazal, da se tu in tam zbirajo odrasli fantje in se ponujajo za delo. Tako sem nekoga od njih vprašal, kjer se dobi bencin ali nafta. Ni dolgo pomisljal. Po kratkem posvetu s svojimi tovariši mi je že povedal: ta in ta hiša ob tej in tej ulici ... na dvorišču imajo zakopane sode ... toliko metrov od zida in toliko metrov od ograje. Nisem mu čisto verjel, vendar pa sem kmalu pripeljal nemške ujetnike s krampi in lopatami na tisto dvorišče. Sodi so bili po nekaj urah postrojeni zunaj kot vojak. Gospodar — bogat trgovec — me je gledal besno kot

tiger, gorivo pa smo le imeli. Ni mogel razumeti, da goriva ne potrebujemo zase, marveč za slovensko ljudstvo, ki mu je nova oblast dolžna zagotoviti oskrbo z dobrinami, za kar so potrebna tudi prometna sredstva.

Kakor se spominjam, je naša oblast po nekaj tednih trgovcu izplačala zaseženo gorivo, deloma v denarju, drugo pa v materialu.

Odpust nemških ujetnikov. Ko že govorimo o njih, naj omenim še, kako so se po kakem letu (ali malo več) po koncu vojne vračali domov. Bil sem v vlaku na povratku iz Avstrije, kjer sem imel službene opravke, v Jugoslavijo. Na neki železniški postaji južno od Dunaja sem zagledal stoječ tovorni vlak, ves okrašen z jugoslovanskimi in avstrijskimi zastavami

in grbi, z zelenjem in velikimi napisi »Živel maršal Tito!« Tudi harmonike so igrale, ujetniki pa so bili sploh razigrani. Avstrijski potniki v mojem vlaku se niso mogli načuditi, da so njihovi sinovi in bratje tako navdušeni nad Jugoslavijo; seveda pa je bilo to — po tolikih vojnih naporih in razmeroma kratkem ujetništvu — vsekakor razumljivo.

Taka toleranca naše oblasti do ujetnikov je veljala predvsem za Avstrijce, mobilizirane v nemško vojsko. Nemci iz rajha so bili odpuščeni kasneje.

Avstrijski bataljon. Naša partizanska vojska je sprejela med svoje borce tudi mnogo nemških vojakov, Avstrijcev, ujetih v boju ali pa pobeglih iz svojih enot, ki so prostovoljno prestopili k partizanom. Tako se je osnoval Avstrijski bataljon kot posebna enota naše NOV, svede s slovenskim vodstvom. Bili so bobri, izkušeni borci, oblečeni v nove angleške uniforme, ki so jih zavezniška letala s padali spuščala nad Belo krajino.

Pozivamo vse naše sodelavce in upokoјence, udeležence narodnoosvobodilne borbe, da nam s svojimi prispevki pomagajo pri rubriki »Ohranjanje tradicij NOB«.
Uredništvo

Úředníštvo

Domači borci so bili oblečeni skromneje, toda nismo bili ljubosumni, saj so Avstrijci pošteno sodelovali v naših bojih.

Slovesen sprejem v Ljubljani. Ta dogodek sicer ne spada med bojne dogodke, vendar naj ga omenim kot ganljiv spomin. Ob prihodu partizanov v Ljubljano v maju 1945 so nas pričakovale in navdušeno pozdravljale množice meščanov in okoličanov. Iz te množice me je opazila moja sestra in od veselja jokajoč pritekla s svojo hčerko k meni. Navdušen sem dvignil malo nečakinja v zrak, rekoč: »Kako si že zrastle, naša mala Mojca!« Z nežnim glaskom me je popravila: »Nišem Mojca, jaš šem Meta!«. Mojca je namreč moja nečakinja že izpred vojne, Meta pa se je rodila šele med vojno, zato nisem vedel, da je na svetu, saj med vojno ni bil mogoč nikak stik s svojci v okupirani Ljubljani. Ne samo meni in sestri, tudi bližnjim gledalcem je ta prizor orosil oči. Po tem ganljivem snidenju je poteklo še nekaj dolgih dni, preden sem kot vojak lahko obiskal svoje najdražje. Tako se je končalo moje partizanstvo, nastopila pa je druga, tudi delovna in zahtevna doba, ki so ji bile naše partizanske izkušnje marsikdaj v korist.

(Ilustriral avtor)

sa litostroj 25 let časopisa litostroj 25 l
asopisa litostroj 25 let časopisa litostroj
časopisa litostroj 25 let časopisa litostroj
oj 25 let časopisa litostroj 25 let časopis
a litostroj 25 let časopisa litostroj 25 let
sopisa litostroj 25 let časopisa litostroj
časopisa litostroj 25 let časopisa litostroj
litostroj 25 let časopisa litostroj 25 let čas
oj 25 let časopisa litostroj 25 let časopis
25 let časopisa litostroj 25 let časopisa l
časopisa litostroj 25 let časopisa litostroj
sopisa litostroj 25 let časopisa litostroj
sa litostroj 25 let časopisa litostroj 25 l

Naše veselje ob Hitlerjevi smrti. Ko je naša enota s celotnim osebjem in štabom prispela v Poustojno, smo zasedli neko zgradbo, ki so jo bili Nemci ob umiku izpraznili. Tu smo našli še precejšnjo zalogo hrane in pijače, celo radijski aparati so še delovali. Naenkrat se je razleglo navdušeno kričanje po vseh prostorih, ker smo ujeli radijsko poročilo, da je Hitler mrtev. Nekateri od nas so planili na ulice in od veselja streljali v zrak, da je bila vsa Poustojna vznemirjena. Starejši pametni ljudje, so jih skozi okna mirili, pa ni dosti pomagalo. To naše obnašanje so po vsej pravici lahko obojali, saj le po sreči ni bilo ranjencev ali človeških žrtev. Žazarela je pač tako težko pričakovana svoboda!

Piše: Dare ALIČ

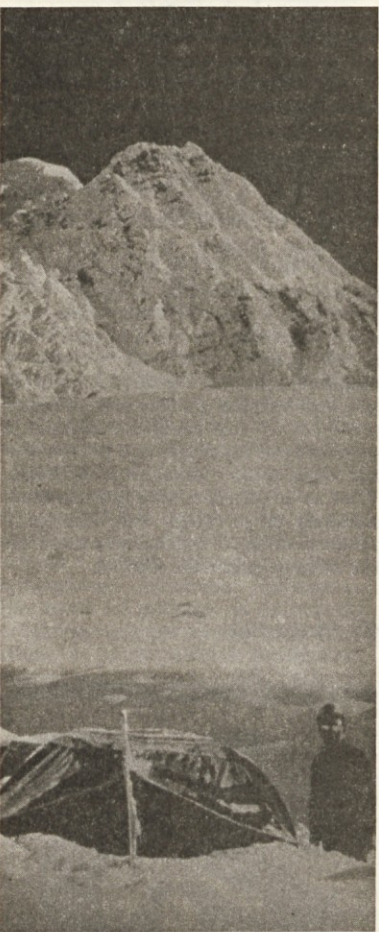
V deželi Dal-Bata in ledu

(nadaljevanje)

Končno smo po dvanajst dnevnem pohodu in vseh težavah vsi člani in vsa oprema v bazi I, ki je na višini najvišje gore Evrope Mont Blanca. Od tu naprej nas čaka najtežavnejši del odprave — še 2700 višinskih metrov do vrha. Vse bo še težje, ker so nam na letalu izgubili nekaj šotorov, armature za vse ostale šotore in smučarske palice. Poleg tega nam je nepalska carina zadržala radijske postaje, ki so v steni skoraj nepogrešljive, nimamo višinomera, posebni višinski kuhalniki so neuporabni, ker so Šerpe kupili petrolej namesto bencina. Tako nam bodo za v steno ostali le trije mali plinski kuhalniki. Kljub vsemu smo dobre volje in nestrpno pričakujemo, kdaj bomo zagledali steno. Nad bazo je začetek velikega ledenika in zato stene ne moremo videti. Na srečo nam uspe pregovoriti dvanajst nosačev, da bodo iz baze I nesli tovore do prostora, kjer bo baza II.

Toda prehitro smo se veselili! Ponoči je zopet pričelo snežiti in zjutraj nas je pričakalo dobrih deset centimetrov snega. Kljub sneženju vsi sahibi in nosači težko otovorjeni odidem naprej. Odi-dem zadnji, da vidim, če so nosači odnesli vse, kar smo pripravili. Sneg nezadržno pada, vidljivost je majhna in greben, ki nas bo privedel na ledenik, je neskončno dolg. Dohitim zadnjega nosača, ki omaguje. Ves je prezebel, moker, zdeluje ga višina. Nепrestano toži, da ga boli glava. Prehitim ga, vendar se vrnem nazaj. Če ga pustim, se bo verjetno vrnil v bazo, nam pa je krvavo potreben vsak kilogram. Dam mu nekaj aspirinov, bonbonov in vitergina. Nekaj časa hodi dobro, potem pa zopet vsakih dvesto metrov hropeč pade v sneg. Revez se mi smili in najraje bi ga poslal nazaj. Da bi bile težave še večje, pridemo do skal, sicer kopnih, sedaj pa prekritih z novo zapadlim snegom. Hodim tik za njim, da ne zdrsne v dolino. Noge mu postavljam s kamna na kamen. Končno je grebena le konec in prideva na ledenik. Megla je vse gostejša in veter briše sledi najinih predhodnikov. Tudi sam že čutim višino. Zdi se mi, da ledenika ne bo nikoli konec. Končno le prideva do prostora, kjer so naši že postavili dva šotora za bazo II. Višina je okoli 5300 m. Tik poleg nas je bil tudi tabor francoske odprave, ki se je skušala povzpeti na Glacier Dom, veliko lažjega sosedu Gangapurne in smučati z njega.

Ko je delo opravljeno, se vrnemo v bazo I. Upamo, da se bo naslednji dan vreme popravilo in se bomo lahko vrnili. Toda vreme nam jo dobro zagode. Nепrestano sneži tri dni in dve noči. Vseskozi moramo otresati sneg s šotorov in ga odmetavati. Že prvo noč ob pol treh ponoči prihitim Lakpa z novico, da se je pod težo snega podrli ponjava kuhinje in pod seboj pokopala vse nosače, ki so tam spali. Namesto, da bi otresali sneg, so samo čepeli na kupu in čakali, kaj bo. Za

Baza I. po tridnevem sneženju. V ozadju vzhodna stena Gangapurne (Foto: D. Alič)

silo popravimo ponjavo, dva izmed nosačev, ki sta oslepljena zaradi snežne slepote, pa vzamemo pod naš baldahin, ju nekako stlačimo v eno izmed spalnih vreč in pokrijemo s polivinilom.

Vse te dni, če ne odmetavamo snega, preživimo v spalnih vrečah, kjer je še edino toplo in suho.

Končno tretji dan popoldne le preneha snežiti in proti večeru se tudi zasvetlika. Zapadlo je skoraj meter in pol snega. Skrbi nas, kaj je z našimi šotori v bazi II.

Naslednje jutro je kristalno čisto. Nebo je brez oblaka. Vse okoli nas je popolna belina, posuta z nešteti dragulji, v katerih se zrcali sonce. Kot da bi nas le-to s svojimi toplimi žarki prebudilo iz zimskega spanja, hitimo pripravljati tovore in kmalu odidem. Prvi ima na nogah zasilne krplice, ki jih je iz plastičnih zabojev naredil naš »šef za tehniko« Marjan Kregar. Ker so naše smučarske palice že verjetno nekje v Hongkongu, namesto njih uporabimo bambusove palice, ki smo jih nasekali v dolini. Prvi gre naprej s krplicami, ostali pa se počasi prebijemo za njim in ponekod gazimo tudi do pasu.

Na mestu, kjer se z grebena spustimo na ledenik, se srečamo s francosko odpravo, ki se vrača. Prišli so do višine 6300 m, ko se je vreme poslabšalo. Vračajo se v dolino, medtem ko mi šele začnemo vzpon. Prosimo jih, če nam prodajo smučarske palice, katerih sedaj ne bodo več potrebovali, pa to odklonijo. Res čuden izraz tako opevane planinske in alpinistične solidarnosti.

Končno smo po dolgih urah prispeli v bazo II, od katere pa je ostalo le malo. En šotor je popolnoma podrt in pod snegom, drugi pa je le v malo boljšem stanju. Kmalu ugotovimo, da so se v njih iz svojih manjših šotorov preselili Francozi. Če bi le malo otresali sneg z njih, bi šotori ostali celi. Poleg tega so nam še pojedli nekaj težko prinesene hrane. Torej nič dobrega od Francozov! Hitimo, da izkopljemo šotore in jih vsaj toliko usposobimo, da se lahko zavlečemo podnje in za silo prespimo.

Na soncu je še kar toplo. Ko pa to zaidi, že čez nekaj minut termometer pokaže minus 15 stopinj C. še isti dan se Šerpe, nosači, Brišar, Vid in Novak vrnejo nazaj v bazo I.

Naslednji dan Šrauf in Marjan Kregar odideta naprej na ogled. Še vedno ne vidimo spodnjega dela stene, ker greben Gangapurne zavije nazaj in tvori nekakšen žep. Šele ko si pri tem grebenu, zagledaš našo lepoto v vsej mogočnosti. Vsi ostali popravljamo bazo. Z Emilom s pomočjo žice, selotejpa in bambusovih palic uspeva obnoviti zverženo kovinsko armaturo velikega šotora. Do večera, ko se vrne naša izvidnika, je baza zopet takšna, kot je bila pred tremi dnevi. Prineseta dobre novice. Videla sta celo steno. Do vstopa v steno ne bomo imeli nikakršnih tehničnih problemov.

Naslednjega dne Emil, Boris, Pavle, Andrej in jaz pripravimo velike nahrbtnike, da odnesemo opremo na mesto, od koder sta prišla Šrauf in Marjan. Ker sta nosila krplice, je ponoči veter zmetel skoraj vse sledi. Tudi sedaj gresta Pavle in Emil naprej z improviziranimi krplicami, mi pa zadaj gazimo globok in sipek sneg. Navezani smo na vrvi, da nam skrite ledeniške razpoke ne pripravijo kakšnega presenečenja. Pot nas vodi po ledeniku, ki se počasi dviguje, potem zavijemo v strmi breg, ki nas pripelje na začetek grebena. Bolj orjemo kot gazimo in na nekaterih mestih se udramo do prsi. Končno po nekaj urah pridemo do cilja. Tam zakopljemo vso opremo. Globok sneg, težki nahrbtniki, predvsem pa višina so naredili svoje in močno utrujeni se vrnemo v bazo.

Zjutraj Šrauf, Kregar in Pavle odidejo proti depozu, kjer smo prejšnji dan pustili opremo. Nekaj višje na začetku grebena, na katerem so dvakrat klonili Japonci, ko so po njem poizkušali priti na vrh Gangapurne, postavijo tunelski šotorček. To bo naš tabor 1 na višini okoli 5600 m. Medtem z Emilom in Borisom odidem v bazo I, da prinesemo še nekaj hrane. Tam so Šerpe, zvezni oficir, zdravnik Vid in oboleli Brišar, ki ga dajejo sinusi. Popoldan smo zopet v bazi II. Tokrat gre hitreje, ker je pot zgažena, pa tudi aklimatizirani smo že nekoliko.

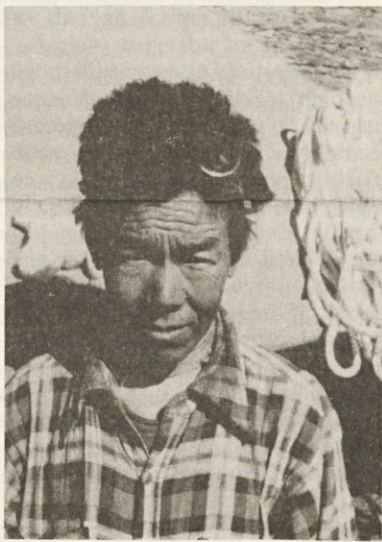
Malo nas je, preganja nas 1. november, ko moramo prenehati akcijo na gori, ne glede, kje bi bili. To zahteva nepalska administracija, kajti od tega datuma je zimska sezona, za katero je potrebno novo dovoljenje z novo takso. Časa za počivanje ni. Takoj naslednjega dne si vsi trije oprtamo polne nahrbtnike in jo mahne-

mo v tabor 1. Tu bomo prespali. Že v trdi temi se vrnejo Šrauf, Pavle in Marjan, ki jim je uspelo prečiti ledenik med grebenom in steno ter v njej že napeti dvesto metrov vrvi. Na koncu so pustili šotor in ostalo opremo za tabor 2. Od tam naprej bomo nadaljevali mi trije.

Ob pol desetih zjutraj, ko je tabor še v senci in je zato peklensko mrzlo, se odpravimo naprej. Čez dobrih sto metrov pridemo okoli grebena in pred nami prvič zagledamo naš cilj — velik plato, ki ga na koncu zapira levi strmi del stene s sedlom, 1500 m nad nami. Od tam je še dobrih 400 višinskih metrov grebena do vrha Gangapurne.

V spodnji polovici pod sedlom je velik serak, nad katerim naj bi postavili tabor 2.

Najprej prečkamo plato, potem pa se pot prične postavljati vedno bolj pokonci. Pridemo do napeljanih vrvi. Tu je strmina že okoli 50°. Dihamo vse težje in težki nahrbtniki nas pritiskajo k tlom. Postaniki so čedalje pogostejši in na koncu se moramo ustavljati že vsakih nekaj korakov. Zaradi pomanjkanja kisika mi v glavi brenči in bobni, kot bi imela v njej koncert pihalna godba. Počasi se vlečemo s prižemami ob fiksni vrvi. Na koncu pri depozu si z Borisom naloživa še ostalo opremo, ki je ostala od prve trojice, Emil pa medtem napelje še 150 m vrvi do vrha seraka, kjer bo stal šotorček. Ta serak je tak, kot bi bila ogromna kepa vržena v steno. Čisto na vrhu je zato teren malo manj strm. Tu se prične garaško delo na višini 6200 m. Izkopati moramo nekaj kubikov snega, da napravimo prostor za šotor. Ura je že pozno popoldne in hitimo z odkopavanjem. Da hitimo, mislimo samo mi, kajti vsakih nekaj zamahov mo-

Kuhar Darsi — Šerpa izpod Everesta (Foto: D. Alič)

ramo počivati. Končno po dveh urah, tik pred mrakom, le postavimo šotor in odhitimo nazaj v tabor 1, kamor prispemo v trdi temi. Ves dan razen čokolina za zajtrk nismo pojedli ničesar. Zaradi utrujenosti in višine nimamo apetita, zato si pogrejem samo malo mineralnega napitka-maratonika. Da se voda stali in segreje, je potrebno na malem plinskem kuhalniku dobro uro. Ležemo pozno. Naslednji dan nas čaka ponovno povratek na vzgor v tabor 2. Zajtrkujemo zopet čokolino. Nahrbtnike nabašemo s spalnimi vrečami, fiksimi vrvmi in hrano ter jo po isti poti uberemo proti taboru 2. Čez noč je veter zamedel gaz in ne ostane nam drugega, kot da ponovno gazimo. To se bo ponavljalo vsako noč do konca. Po dolgih urah končno le »pripraskamo« do šotora. Tega najdemo skoraj povsem podrtega in zasutega z snegom, ki ga je ponoči naneslo po steni. Zato ga odkopljemo in zakopljemo še globlje v steno. To nam zopet vzame precej časa. Kljub utrujenosti in pozni uri z Emilom napneva še 100 m fiksnih vrvi od tabora 2. Vsak meter, ki ga napneš, daje možnost prijatelju za teboj, da se povzpne še višje proti cilju. Takšna odprava je idealen primer teamskega dela, ko vsi dodajajo kamenček za kamenčkom na poti k vrhu.

Vrnemo se v dolino. Na platoju nas dohiti mrak in narava nam postreže s čudovitim sončnim zahodom. Ko bi ga hotel samo približno opisati z besedo, bi moral napisati celo knjigo. Če se nam ne bi mudilo v bazo II, bi se vrgel v sneg in užival v barvah.

V trdi temi pridemo do tabora 1, kjer sta že Pavle in Marjan, ki bosta tu prespala, se povzpela do tabora 2, zopet prespala in nato skušala napeti čim več vrvi. Vsi smo židane volje, kajti napredujemo bolje, kot smo se nadejali. Popijemo malo tople juhe in se spustimo proti bazi II.

Zmagoslavje na vrhu (Foto: Kregar)

Naslednji dan počivamo, se predajamo toplim sončnim žarkom in fantaziramo, kako bosta Pavle in Marjan napela vrvi še tistih 800 višinskih metrov. Hitro pa nas postavi na trdna tla Šrauf, češ da to ni mogoče, kajti zaradi velike višine bo šlo vsak dan počasneje. Ta njegova trditev se je v naslednjih dneh še predobro potrdila!

Popoldne odideta proti taboru Šrauf in Andrej. Za njima pa jo mahne tudi Emil, ki nima obstanka v bazi in bi se rad takoj vrnil nazaj v steno.

Z Borisom ostaneva v bazi. Pridružita se nam tudi Vid in Marjan Brišar, ki se je medtem pozdravil. Po malem ves dan kuhamo in poležavamo. Ležemo kmalu, med šestimi in sedmimi uro, ker se kmalu stemni in postane mrz prehud. Noči so neskončno dolge. Vsako noč se nekajkrat prebudim. Termometer ponoči pokaže do minus 30°C, medtem ko je v šotoru samo minus 18°C. Na sebi imam: toplo kratko volneno perilo, dolgo volneno perilo, tri do štiri pare volnenih dokolenk, srajco, plezalne hlače, pulover, preko tega debel pleten pajac od peta do vratu, vetrne hlače in anorak, nato pa puhaste hlače in puhasti veston. Z vso to kramo se zavlečemo v eno ali dve puhasti vreči in tako me ni zeblo. Vse je lepo in prav, dokler ni potrebno »na nujni opravke«. To je prava mala nočna groza, medtem ko v zabavo ostalih izvajaš brzinski himalajski striptiz in letaš okoli z golo ritjo pri minus 30°C.

Zaradi suhega zraka se nam vnajejo dihalna, zato še težje dihamo in vsako jutro pljujemo krvave strdke. Tudi sonce naredi svoje in vsi smo popečeni kot čevapčiči.

Po enodnevnem počitku se z Borisom in Brišarjem odpravimo proti taboru 1. Pozna se nam, da smo bolj aklimatizirani in zato lažje hodimo. Veliko hitreje kot običajno smo pri šotoru, od katerega pa se vidi le malo platna. Vse ostalo je prekril plaz. K sreči ogrodje ni polomljeno in čez dobro uro je šotor spet v starem stanju. Medtem se znoči in zlezemo v spalne vreče. Boris zopet pripravi čaj, sam pa na sveči stopim on pogrejem kot beton trdo zmrznjeno konzervo šunke, ki jo nato družno s slastjo pomlatimo. Okrog desetih zvečer nas zbudita Kregar in Pavle, ki se vračata v bazo II. Medtem ko jim pogrejem malo napitka, pripovedujeta, kako je bilo v steni. Opravila sta veliko delo. Napela sta več kot polovico stene nad taborom 2. Šrauf, Emil in Andrej so se ta dan premaknili iz tabora 1 v tabor 2, kjer bodo prespali. Dobre volje se ločimo. Kljub temu, da smo vsak dan bolj utrujeni, ker se noči na taki višini zelo počasi vlečejo, nam vlivajo novo energijo in voljo dobri izgledi in prijatelji, ki nesebično poizkušajo zadnjemu metru dodati še en meter. Okrog enih ponoči nas zasuje manjši plaz, tako da zopet odkopavamo.

Pot od tabora 1 do tabora 2 je enaka kot že dva dni poprej. Zopet težki nahrbtniki in zopet gazimo. Vse poteka normalno. Malo preden pridemo do pritrtjenih vrvi, Marjan Brišar nekoliko zaostane za nama. Takrat se kakšnih 50 metrov nad nami s hudim pokom odlomi serak in velike klade ledu pričnejo leteti proti nam. Na smrt prestrašena in kljub redkemu zraku jo ucvreva proti levi. Bila sva izven nevarnosti, mislim pa, da se mi je takrat od strahu ustavilo srce. Padeva na vse štiri in hlastava za zrakom. Da bi bila groza še večja, vidiwa Marjana, kako so ga podrli ledeni kosi. Ker obleži, misliwa, da je vsega konec. Na najino srečo pa se le dvigne in nadaljuje pot. Kljub hudim bolečinam v hrbtu le pride do tabora 2.

Skupaj z nami pride do tabora 2 tudi Emil, ki se vrača nazaj. Tudi on je imel nesrečo. Na ramo mu je priletela skala; odlomila mu je del čelade in roke ni mogel več premikati. Če bi priletela le nekaj cm niže, bi mu zlomila tilnik. Počasi se vrača v dolino.

Skuhamo juho in zmešamo maratonik. Že po temi prideta tudi Šrauf in Andrej. Vrvni sta napela skoraj do konca in do

sedla na višini približno 7000 m je še slabih 200 m.

Že kmalu po šesti uri zjutraj pričnemo taliti sneg, toda šele okoli osme ure je voda dovolj vroča, da si naredimo maratonik. To je ves naš zajtrk. Marjan se vrne v dolino, midva pa se odpraviva naprej. Počutim se odlično, seveda za takšne pogoje. Z vsakim korakom postajajo noge vse težje, razgled vse lepši. Vidiwa daleč v Tibet na Kitajsko, na levi pa se izza grebena prikazuje Daulagiri. To je osemstisočak, katerega južno steno sta v alpskem stilu preplezala Šrauf in Emil skupaj s Cenetom Berčičem. S tem je bil rešen »problem leta 2000«, kot je to imenoval slavniti južnotirolski alpinist Messner po svojem neuspelem poizkusu v njej.

Z Borisom žimariva po vrveh kot neumna, toda ni jim konca. Po klinih je obešena oprema, ki so jo pustile prejšnje naveze in jo bomo potrebovali v taboru 3, ki naj bi stal na sedlu. Stena je ledena, naklon od 60—65°, ponekod se sveti kot zrcalo. Boris zaostane in se vrne proti taboru 2. Kljub temu se odločim, da nadaljujem. Z ene deponije vzamem 150 m vrvi. Če vsaj to prinesem do konca, bo bolje kot nič. Kot vse dni zopet piha močan veter, ki nezadržno nosi sneg pod obleko ali pa ga kot igle zabada v obraz. Poleg tega se tudi vreme prične kvariti. Nebo se je pooblačilo in vedno teže plezam. Končno pridem do konca. Ne vem, kaj bi. Kljub pozni uri in nič obetavnemu vremenu se odločim, da napnem vsaj nekaj vrvi. Razvijem 100 m vrvi, en konec pripnem na zadnji klin, drugega pa za pas in začnem previdno plezati. Led je trd in vseskozi grem samo po konicah derez. Zdi se mi, da se vse dogaja v nekakšnem filmu, ki ga prepočasi vrtijo. O kakšnem varovanju ni govora. Stori bom vse, kar je v moji moči, za tisti kamenček v poti do vrha. Vsakih nekaj korakov počivam. Skušam zavrtati nekaj ledenih klinov, vendar ne držijo dobro. Končno se po ne vem kolikšnem času izteče tistih sto metrov vrvi. Iz ledenih klinov napravim sidrišče in napnem vrv. Višina je skoraj 7000 m in do sedla je le še slabih sto metrov. Tu neke v bližini je stal tabor japonske odprave pred nekaj leti, v njem sta umrla dva njihova alpinista in ostala tu do danes.

Na konec vrvi pripnem še drugo vrv in pričnem počasi plezati nazaj. Od nekd so se pripodile megle, iz katerih so pričele padati prve snežinke. Torej nič obetavno. Med spuščanjem proti taboru 2 me ujame noč in zaradi megle je temno kot v rogu. V šotoru sta že Marjan Kregar in Pavle, ki naj bi naslednji dan na sedlu postavila tabor 3 in v morda potem že startala na vrh. Postrežeta mi z vročo juho. Kmalu moram naprej, kajti do baze je še nekaj ur. Malo niže me počaka Boris in nato skupaj nadaljujewa. Na smrt sem utrujen. Na ledeniku že komaj hodim. Končno pozno ponoči le prispeva v bazo. Pogrejeva si juho in fižolovo solato, ki nam jo je pripravil naš »bara-sab« — Šrauf. To je po treh dneh prva poštna hrana. Utrujen kot že dolgo ne, toda neizmerno zadovoljen se zavlečem v toplo okrilje spalne vreče. Ta dan je bil 23. oktober, moj rojstni dan.

Že od jutra se oziramo v hrib, kjer pri jasnem nebu divja hud vihar in nosi sneg v nekaj stometrskih zavesah preko grebena Gangapurne. Preko noči so se oblaki razpodili. Zanimivo, da tak vihar divja samo na naši gori, vse okoli pa so v brezvetrju. Šrauf omeni, da v steni piha do 200 km/h. Tudi v bazi čutimo divjanje vetra. Nekajkrat pričakujemo, da nas bo s šotori vred zbrisalo z ledenika. Kot da bi nas hotela boginja Gangapurna otresti s svojega domovanja. To resno zatruje tudi sirdar Lakpa, ki je prinesel hrano iz baze I. Seveda ga ne jemljemo resno. Bolj resno nas skrbi, kaj je z Marjanom in Pavletom. Okoli poldneva ju zagledamo, kako se vračata. Kljub razočaranju smo veseli, da sta odnesla celo kožo.

(Nadaljevanje na strani 11)

MLADINA IN VOJAŠKI POKLICI

Častnik - zakaj pa ne?

Kadri v Jugoslovanski ljudski armadi se dopolnjujejo predvsem z diplomanti srednjih vojaških šol in vojaških akademij, poleg tega pa se prek štipendiranja študentov na civilnih visokih šolah pridobivajo določeni profili strokovnjakov, ki jih JLA zaradi relativno majhnih potreb ne bi bilo racionalno šolati. Določeno število občanov se sprejme v aktivno vojaško šolo pogodbeno. Vsekakor pa so osnovni viri za dopolnjevanje JLA s starešinskim kadrom vsekakor vojaške šole, na katerih se iz vseh socialističnih republik in obeh avtonomnih pokrajin vpisuje glede na številčnost prebivalstva ustrezno število kandidatov.

V Sloveniji imamo splošno srednjo vojaško šolo »Franc ROZMAN-Stane« v Ljubljani. Na to šolo se vpisujejo učenci, ki so se odločili za enega od poklicev, ki ga opravljajo oficirji — diplomanti vojaške šole. Na tej šoli učenci v času šolanja v pridobivajo prednanja, ki so potrebna za študij na Vojaški akademiji kopenske vojske v Beogradu.

Na beograjski akademiji pa se lahko usposobijo za pehotnega oficirja, artilerijskega oficirja, oficirja artilerije — raketnih enot, enot protizračne obrambe, oklepno — mehaniziranih enot, enot za zvezo, atomsko-biološko-kemično obrambo, oficirja intendantske službe, oficirja finančne službe in geodetskih vprašanj.

Splošna srednja vojaška šola »Franc ROZMAN-Stane« v Ljubljani, ki je ena od najsodobnejše opremljenih vojaških šol, je edina vojaška šola v Sloveniji in na njej šolanje traja praviloma štiri leta, možen pa je tudi prehod iz šol srednjega usmerjenega izobraževanja v II. oziroma III. razred te šole.

Učenci te šole, ki ne žele nadaljevati študija na Vojaški akademiji kopenske vojske se lahko odločijo za enega od poklicev nižjega oficirja v kopenski vojski.

Vojaške akademije, ki jih imamo pri nas, so:

- tehnično vojaška akademija kopenske vojske v Zagrebu,
- letalska vojaška akademija v Zadru,
- letalskotehnična vojaška akademija v Rajlovcu pri Sarajevu,
- vojaška akademija kopenske vojske v Beogradu,

— mornariška vojaška akademija v Splitu.

Vse te šole so visokošolske učne in znanstvene ustanove, ki šolajo vojaški starešinski kader, izvajajo podiplomski študij ter znanstveno raziskovalno delo na področju vojaških znanosti. Čas študija na vojaških akademijah se prizna kot opravljena obveznost služenja vojaškega roka.

Sicer pa v času študija kot gojenci s statusom gojenca vojaške akademije nosijo uniformo, ustrezno zvrsti, rodu ali službi vojske, smeri, ki jo študirajo.

TEHNIČNA VOJAŠKA AKADEMIJA KOPENSKE VOJSKE V ZAGREBU ima kar sedem smeri. Na njej si lahko pridobiš naziv diplomirani vojaški inženir oborožitvene smeri, motorne, elektronske, računalniške, raketne, kemično-tehnološke ali prometne smeri.

LETALSKA VOJAŠKA AKADEMIJA V ZADRU ima tri smeri, postaneš lahko pilot nadzvočnih ali dozvočnih letal in helikopterjev.

LETALSKOTEHNIČNA VOJAŠKA AKADEMIJA V RAJLOVCU PRI SARAJEVU ima dve smeri, izobražiš se lahko za poklic diplomiranega vojaškega letalskega strojnega inženirja in diplomiranega vojaškega elektronskega inženirja.

Najbolj pestra je VOJAŠKA AKADEMIJA KOPENSKE VOJSKE V BEOGRADU, ki ima kar 10 smeri in 9 poklicev. Ti pa so: pehotni oficir, artilerijski oficir, oficir artilerijskega raketnega PZO, oficir inženirstva za zvezo, ABKO, intendantske službe, finančne službe in oficir za geodetska vprašanja.

MORNARIŠKA VOJAŠKA AKADEMIJA V SPLITU ima dve smeri, ki se ti delita na:

- pomorsko usmeritev, ki ima artilerijsko raketno, torpedno — protipodmorniško, minsko usmeritev,
- usmeritev za zvezo in navigacijsko — hidrografska katedro ter
- tehnično, ki ima strojno in elektronsko smer. Lahko postaneš mornariški oficir artilerijsko-raketne smeri, torpedno-podmorniško ali minske smeri, oficir za zvezo, za navigacijo in hidrografijo, pa strojne ter elektronske smeri.

Res je, vojaški poklici so zahtevni, toda tudi vojaškim osebam je zagotovljen osebni in strokovni razvoj vse do doktorata vojaških znanosti, omogočen je redni letni dopust do 30 dni, lahko pa še nagradni dopust in dopust za rekreacijo, zagotovljene so pravice do stanovanja z dnem, ko uspešno končajo šolo in si pridobe čin, brezplačno zdravljenje, zagotovljen je redni osebni dohodek in ostali dodatki, ki so seveda odvisni od pogojev dela.

Poleg navedenih vojaških šol obstaja še študij SPLOŠNE LJUDSKE OBRAMBE IN DRUŽBENE SAMOZAŠČITE, ki usposablja strokovnjake za pedagoško in raziskovalno delo za organizacije združenega dela, štabe in enote teritorialne obrambe, samoupravne organizacije ter družbenopolitične organizacije in skupnosti. Tu se združujejo učitelji obrambe in zaščite v srednjih šolah, organizatorji obrambnih priprav in strokovni svetovalci.

Na tem področju se lahko usposablja tudi dekleta.

Študij je deležen posebne družbene pozornosti, možnost zaposlitve je zagotovljena vsakemu diplomantu.

Učni načrt pa vsebuje: — družboslovne, obrambno strokovne, pedagoško-psihološke in splošne predmete, Oficir — zakaj pa ne!

Stana Roman

Jezikovni ostružki

»Delavski svet ugotavlja, da še ni izvedena fizična realizacija glede prostorske rešitve pravne službe.«

Kakšno globokoumno, zapleteno, učeno in kaj vem kakšno še vse izražanje! Tudi če je zapisano v zapisniku ali izrečeno na visokem sestanku, ni potrebno, da je tako suhoparno uradniško, tako neživo in neživljensko. Saj pisec ni hotel povedati ničesar drugega kot to, da je delavski svet ugotovil, da pravna služba še ni preseljena v primernejše prostore.

Le kako bi se smejali, če bi tako govorili vsak dan: npr. »da še ni izvedena fizična realizacija glede prostorske rešitve našega telesa iz postelje« — namesto da bi enostavno rekli, da še nismo vstali!

Delavski svet torej ugotavlja, da še ni izvedena »fizična realizacija glede prostorske rešitve pravne službe«, mi pa ugotavljamo, da ni izvedena, »ne fizična ne psihična realizacija glede izboljšanja uporabe slovenskega jezika«, kar poenostavljeno pomeni — da je marsikomu kaj malo mar za lepo in pravilno izražanje.

Vesna Tomc

Litostrojski krvodajalci darovali kri skupaj s prijatelji iz Parme

Mesti Parma in Ljubljana sta pobrateni že vrsto let in sodelovanje je dokaj živahno. Ena izredno pristnih oblik sodelovanja je povezava med parmskimi in ljubljanskimi krvodajalci. To sodelovanje uspešno teče že vrsto let preko Rdečega križa, ki je tudi organizator prostovoljnega krvodajalstva pri nas.

V Italiji krvodajalstvo ni tako organizirano kot pri nas, predvsem je malo prostovoljnega in brezplačnega krvodajalstva. Krvodajalci iz Parme so tisti, ki si posebej prizadevajo za razvoj prostovoljnega in brezplačnega krvodajalstva tudi v Italiji. Krvodajalci obeh mest se srečajo vsako leto in sicer izmenoma enkrat v Parmi, naslednjič v Ljubljani. Letos smo bili ljubljanski krvodajalci gostitelji Parmčanom.

Ure, ki so jih 12. maja preživeli krvodajalci z nami so bile prijetne in polne obujanja spominov ter kovanja načrtov. Poleg ostalih pozornosti, ki so običajne ob takih srečanjih, so se parmski krvodajalci oglasili tudi na ljubljanskem Transfuzijskem zavodu in darovali kri. Z njimi so bili tudi naši krvodajalci in tako se še posebej zahvaljujemo tovarišem Avgustu Kočarju, Jožetu Kebru, Vinku Klemenčiču in Branku Šuštaršiču.

Prepričani smo, da bo sodelovanje krvodajalcev spodbudilo sodelovanje tudi na drugih humanih področjih in da bo v svetu resnično čimveč ljudi, ki jih povezuje želja po miru in pomoči sočloveku.

Magda Kreft

Naša delovna organizacija je za »RO Rudnik soli i soni bunari« iz Tuzle izdelala pet črpalnih agregatov iz nerjavečega jekla za črpanje solnice. Za kvalitetno izdelane agregate so nam v znak zahvale poslali pismo zahvalo.

Litostrojčani v Blanskem

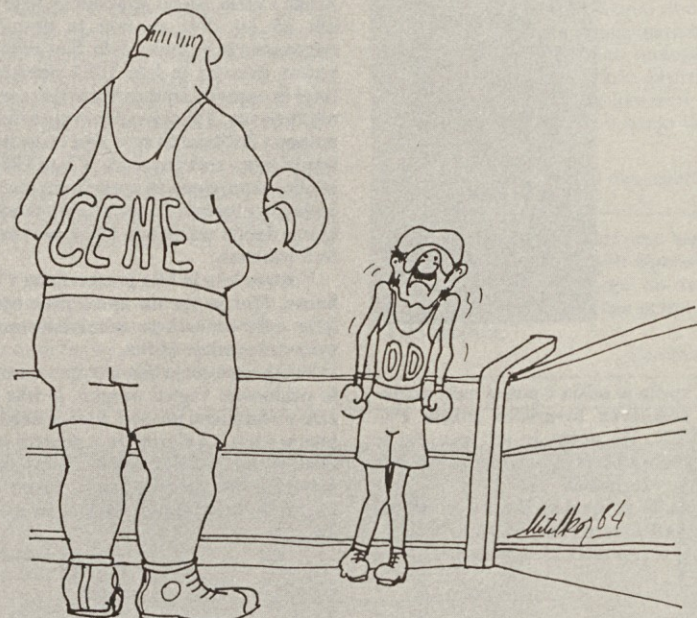
V soboto, 5. maja se je skupina naših sodelavcev z avtobusom napotila na petdnevne počitnice na Čehoslovaško. Gostitelj — sindikalna organizacija ČKD Blansko je za to našo skupino pripravila posebno pester program. Ogledali so si kulturno zgodovinske znamenitosti mest Brna, Gotvaldova in okolice Blanskega ter znamenitosti Moravskega krasa.

Pri ogledu turbinske tovarne ČKD Blansko so lahko primerjali tehnološke možnosti te tovarne, predvsem pa delovne pogoje v proizvodnji, ki so v tej tovarni težavnejši kot pri nas.

Celotna skupina je v Blanskem prisostvovala tudi na proslavi na predvečer dneva zmage — 9. maja, ki ga na Čehoslovaškem proslavljajo z velikimi častmi.

V vseh petih dneh ni manjkalo niti nakupov in rekreacije niti zabave. Zato so se te kratke počitnice marsikomu globoko vtisnile v spomin.

K. G.

Koncert odraslih pevskih zborov občine Ljubljana-Šiška

Kot že vrsto let smo se pevci Mešanega pevskega zbora Litostroj tudi letos udeležili koncerta odraslih pevskih zborov.

V okviru Zveze kulturnih organizacij občine Ljubljana-Šiška deluje petnajst pevskih zborov. Udeležba na koncertu predstavlja pregled uspešnosti enoletnega dela zbora.

Zaradi velikega števila pevskih zborov je bil koncert izvajen v dveh terminih: 18. maja je bil v domu občanov v Sori, 19. maja pa v domu krajevne skupnosti Bukovica—Sinkov Turn.

Mešani pevski zbor Litostroj je nastopal 19. maja v Sori. Zapel je tri pesmi, ki so bile po dinamiki in vsebini različne: špansko revolucionarno pesem H. Koche Rumbala, priredbo Pod ankičem postajeva Luke Kramolca in prekmursko Iz daleke zemlje Matijasa Seibera. S tako izvedbo je zbor pokazal, da je sposoben izvajati tudi najbolj zahtevne pesmi.

Poleg Mešanega pevskega zbora Litostroj so se 18. maja v Sori predstavili še ženski pevski zbor KUD Oton Zupancič iz Sore, Moški pevski zbor društva upokojencev iz Šentvida, Ženski sindikalni pevski zbor TOZD Tkalnica Vižmarje, Moški pevski zbor iz Medvod, Dekliški pevski zbor »Rozka Usenik« iz Šentvida in Moški komorni pevski zbor Lek.

Vsi zbori so amaterski in pevci v njih sodelujejo iz ljubezni do petja. Prav tem pevcem se moramo zahvaliti, da naša pesem ne gre v pozabo, da se izročilo naših staršev prenaša na mladi rod.

M. K.

Odšli so v pokoj

V aprilu je odšel v pokoj Ignac POD-GORELEC, ki je delal v Litostroju skoraj 33 let. Prišel je kot čistilec v livarno, nato pa je bil zaradi občutljivega zdravja premeščen v vzdrževalne obrate, kjer je ostal do upokojitve.

Vseskozi se je trudil, da bi kar največ prispeval za razvoj in napredek tovarne. Pot prav gotovo ni bila lahka, saj v tolikih letih doživi človek med dobrimi tudi grenke trenutke.

Ob upokojitvi mu želimo veliko zdravja in veselih dni. Prepričani smo, da se bo tudi on z veseljem velikokrat spomnil na nas, kot se bomo tudi mi njega. Za vse še enkrat hvala in srečno!

Sodelavci

Po več kot tridesetih letih dela je odšel v pokoj Franc KOPRIVEC, čistilec ulitkov v livarni jeklene litine.

Ko se je leta 1953 zaposlil v Litostroju, je pričel delati kot ročni čistilec. Pri težkem delu, ves čas v izmeni, je zaradi vestnega dela in organizacijskih sposobnosti kmalu napredoval v skupinovodjo in bil dolga leta eden najuspešnejših vodij skupin v čistilnici jeklolivarne. Z leti se mu je zdravje poslabšalo, zato je bil premeščen na področje skladiščenja gotovih ulitkov. Tudi tu je z njemu lastno vestnostjo delo opravljal marljivo v splošno zadovoljstvo.

Želimo, da bi mu zdravje še dolgo dovoljevalo uživati zasluženi pokoj ob aktivnem delu v domačem okolju.

Sodelavci

Po 34 letih neutrudnega dela v naši delovni organizaciji je odšla aprila letos v pokoj naša dolgoletna sodelavka Malči KOVAČ. V Litostroju se je zaposlila leta 1950 kot žerjavovodja. Visoko nad delavnico je polnih 27 let vozila žerjav, dokler je bolezen ni prisilila k temu, da je morala to odgovorno in natančno delo opustiti. Tako je od leta 1977 dalje vestno opravljala odgovorno delo arhivarja tozda Montaža.

Ob tej priložnosti ji želimo, da bi bila zdrava in da bi lahko še dolgo hodila v naše planine.

Sodelavci!

delala v njem vse do upokojitve, to je polnih 35 let. Vsa ta leta je opravljala odgovorna in ne lahka dela. Kot pridna in vestna delavka je leta 1951 obiskovala tečaj in opravila izpit za upravljalca mostnih žerjavov. Takoj je pričela opravljati te naloge v čistilnici livarne sive litine in delala tri leta v treh izmenah. V letu 1954 pa je bila razporejena za upravljalca mostnih žerjavov v mehanski obdelavi in montaži, kjer je delala vse do leta 1974, prav tako v treh izmenah.

V istem letu je bila prestavljena v kisikarno, kjer je vse do upokojitve opravljal delovne naloge administratorja v evidenci prodaje kisika.

Poleg tega, da je bila s svojo vestnostjo in pridnostjo vzgled drugim, je bila tudi zelo priljubljena povsod, kjer je delala. V imenu vseh, s katerimi je v delovni organizaciji združevala svoje delo, se ji zahvaljujemo za dolgoletno vestno delo in ji želimo še mnogo zdravih in srečnih dni.

Sodelavci

10. aprila je odšla v pokoj naša dolgoletna sodelavka tovarišica Jožeta PEROVŠEK. Že dolgo je od tega, ko je prvič prestopila prag tovarne, ki je bila takrat še v izgradnji.

Ni ji bilo še dvajset let, ko je pričela spoznavati tovarniško življenje. V Litostroju se je zaposlila 15. februarja 1949 in

15. aprila 1984 smo se poslovili od naše dolgoletne sodelavke tovarišice Marije PODREBERŠEK. Med nami je bila vse od leta 1949 in sicer na odgovornem delovnem mestu žerjavovodkinje v proizvodnji dizelskih motorjev. Svoje delo je vestno opravljal in je bila edina ženska, ki je do zadnjega dne svoje delovne dobe opravljal ta zahteven poklic.

Med sodelavci je bila priljubljena, zato jo bomo še dolgo ohranili v spominu.

Za njen trud in požrtvovalno delo se ji še enkrat najlepše zahvaljujemo in ji želimo, da bi svoj zasluženi pokoj uživala še mnogo let zdrava in zadovoljna v krogu svoje družine.

Sodelavci

10. maja smo se poslovili od našega dolgoletnega sodelavca Jožeta ŽUGIČA, ki je odšel v pokoj. Od leta 1954 je bil član našega kolektiva, zaposlen na delovnih mestih skladiščnika, transportnega delavca, izpraznjevalca in na koncu žerjavovodje. Zaradi boleznih je moral predčasno v pokoj, zato mu želimo, da bi se mu popravilo zdravje in da bi še lahko dolgo užival zasluženi počitek.

Kolektiv livarne sive litine

V aprilu je odšel v pokoj Franc PODGORŠEK, zaposlen v tozdu OBDELA-VA kot vodja oddelka maloserijske tehnologije.

Tovariš Podgoršek je prišel v Litostroj jeseni leta 1951. Njegova prva zaposlitev je bila v Industrijsko kovinarski šoli, kjer je poučeval praktični pouk v strugarni. Nekaj let pozneje je prišel v tehnološko službo, kjer je ostal in delal vse do upokojitve. Na tehnološkem področju se je ukvarjal praktično s tehnologijo vseh litostrojkih proizvodov.

Med vsemi pa je vendarle največ svojega časa, znanja in truda vložil v tehnologijo dizelskih motorjev.

Izkušnje, ki si jih je pridobil z delom doma in v tujini, je vedno prenašal na mlajše sodelavce, jih učil ter usmerjal k pravnemu strokovnemu delu.

Kot izkušen tehnolog in dober tovariš je bil v svoji sredini spoštovan in priljubljen. Vsi, ki smo ga dobro poznali, vemo, da je litostrojke vrste zapustil strokovnjak in človek, katerega se bomo vedno radi spominjali.

Za delovni trud, ki ga je vložil v našo tovarno, se mu vsi sodelavci najtopleje zahvaljujemo. V nadaljnjem življenju mu želimo veliko uspehov, zdravja ter da nas bi še večkrat obiskal.

V decembru 1983 je po več kot dvajsetih letih naporenega izmenskega dela odšel v pokoj naš sodelavec Ciril ZALETELJ.

Vsa leta je delal v čistilnici livarne jeklene litine, najprej na področju ročnega čiščenja, nato pa kot strojni čistilec. Svoje delo je vedno opravljal marljivo in vestno, vzorno je skrbel, da je bil čistilni stroj vedno sposoben za obratovanje. Žal mu zdravje ni dopustilo, da bi z nami delal še naprej, zato je moral pred zaključkom delovne dobe v invalidski pokoj.

Sodelavci mu želimo, da bi se mu v domačem okolju zdravje čim bolj izboljšalo in da bi še dolgo užival zasluženi pokoj.

Sodelavci

V aprilu je odšel v zasluženi pokoj tovariš Dominik SELAN, delovodja v čistilnici jeklolivarne. V Litostroju je bil zaposlen več kot 35 let in je eden tistih Litostrojčanov, ki so pri svojem zahtevnem delu vztrajali od prvega trenutka, ko so se zaposlili, pa do upokojitve.

Leta 1948 se je začel priučevati za livarja, za poklic, ki je pravzaprav pomenil nadaljevanje družinske tradicije kovinarjev. Ob starejših livarjih je rasel in pridobil znanje, obenem pa se loteval izdelave vedno zahtevnejših ulitkov. Kmalu je postal eden najboljših livarjev, dober organizator in skupinovodja. Prav zaradi doslednosti pri delu in natančnega izpolnjevanja dogovorjenih nalog je v šestdesetih letih postal sodelavec v čistilnici pri spremljanju in zagotavljanju izvajanja postopkov toplotne obdelave in popravil ulitkov za parne turbine, ko je bilo zaradi izjemne zahtevnosti potrebno organizirati posebne postopke proizvodnje. Nalogo je dobro opravil, nato pa ostal v čistilnici in kot delovodja dolga leta uspešno opravljal naloge na področju toplotne obdelave in popravil ulitkov. Izmensko delo, pogosto obremenjeno tudi z nadurnim delom, je pustilo sledove na njegovem zdravju, ne pa na njegovem vedrem optimizmu, s katerim je uspešno reševal delovne naloge in ustvarjal zdrave odnose med sodelavci. Za take odnose si je vztrajno prizadeval in zato tudi prevzemal funkcije v družbenopolitičnih organizacijah, da bi jih tudi širše družbeno utrjeval in razvijal. Bil je prizadeven sindikalni aktivist, aktiven član samoupravnih organov, zlasti intenzivno in predano pa je delal v Gasilskem društvu Litostroj. Za svoje aktivno delo je prejel mnoga priznanja.

Sodelavci želimo, da odhod v pokoj ne bi pomenil pretrgane vezi z nami. Ob željah, da bi se zdrav in zadovoljen posvečal svojim »konjičkom« želimo tudi, da nas velikokrat obišče in na ta način še naprej potrjuje pripadnost našemu kolektivu.

Sodelavci

V letošnjem marcu je bil invalidsko upokojen naš dolgoletni sodelavec Josip POPOVIČ. V Litostroju se je zaposlil 10. julija 1956 in delal na raznih delih v pripravi in pri planiranju proizvodnje; okusil je tudi delo na terenski montaži. Pred invalidsko upokojitvijo je bil vodja skladišča gotovih izdelkov. Pri opravljanju del je bil vesten in prizadeven delavec. Poleg svojih del je aktivno deloval v družbenopolitičnih organizacijah in samoupravnih organih v delovni organizaciji kot tudi v krajevni skupnosti. Ob odhodu v zasluženi pokoj mu želimo čimveč zdravja in sreče.

Sodelavci

Zahvale Zahvale

Prišel je čas, ko se je po 35 letih dela treba posloviti in odstopiti mesto mlajšim. Ob mojem odhodu sem prejela toliko lepih daril in dobrih želja, za kar se sodelavcem iz montaže dizelskih motorjev ter žerjavarjem iz montaže in obdelave iskreno zahvaljujem. Hvala tudi mladincem za trud in ročno izdelan spomin, ki me bo še dolgo spominjal na čas, ki smo ga preživeli skupaj. Za lepo poslovitev in darilo pa se seveda zahvaljujem tudi vodstvu tozda Montaže.

Ob nadaljnjem delu želimo vsem skupaj obilo zadovoljstva, žerjavarju, ki me je nasledil, pa želim, da bi se z monterji dobro razumel. Če je bilo kdaj kaj slabega, pozabite, kar je bilo dobrega pa naj ostane v spominu. Še enkrat vsem hvala in srečno!

Marija Podreberšek

Ob mojem odhodu v pokoj se pristočno zahvaljujem vsem prijateljem — dolgoletnim sodelavcem v tozdu Montaža za rože in darila, enako tovarišu Čepuranu za tople besede. Vsem želim še veliko delovnih uspehov.

Amalija Kovač

Najlepše se zahvaljujem sodelavcem tozda IVET za darila in lepe želje, ki sem jih prejela ob svojem odhodu v pokoj. Ti prijetni trenutki mi bodo še dolgo ostali v lepem spominu.

Sodelavcem želim še mnogo uspehov pri delu, Litostroju pa, da bi se še naprej uspešno razvijal.

Jožeta Perovšek

Ob boleči izgubi mojega dragega očeta Stanislava Šmida, se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem BHO, prijateljem in znancom za izrečena sožalja in darovano cvetje. Hvala vsem, ki ste ga spremili na zadnji poti.

Sin Franci z družino

Ob svojem odhodu v invalidsko upokojitev se najlepše zahvaljujem sodelavcem tozda PUM sive livarne za darilo, ki mi bo v trajni spomin, ing. Penku pa za lepe poslovilne besede. Vsem članom kolektiva DO Litostroj želim predvsem veliko uspehov v nadaljnjem delu.

Jože ŽUGIČ

Ob mojem odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavcem iz tozda IRRP ter tovarišu Živkoviču za poslovilne besede. Vesela sem lepih daril, vsem skupaj pa še enkrat hvala ter veliko delovnih uspehov in osebne sreče.

Nežka Kosi

Ob smrti moje drage mame Marije HROVAT se iskreno zahvaljujem sodelavcem za spremstvo na njeni zadnji poti in izrečena sožalja.

Ciril Hrovat

Ob smrti mojega očeta Franca POLHA se sodelavcem tozda PTS za izrečena sožalja in venec iskreno zahvaljujem.

Franc Polh

Ob smrti najine mame Franciške STRMEC se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem iz tozda PZO za venec in spremstvo na njeni zadnji poti.

Sinova Stane in Viktor z družinama

Ob smrti moje drage mame Angele ŽABJEK se iskreno zahvaljujem sodelavcem tozda PZO za izrečena sožalja in podarjeni venec.

Hčerka Marta Bunič

Ob smrti moje mame Antonije CEDILNIK se zahvaljujem vsem sodelavcem iz tozda MONTAŽA in drugim za izrečena sožalja, venec in spremstvo na njeni zadnji poti.

Ivo Cedilnik

PLANINSKI KOTICEK

UREJA PLANINSKO DRUŠTVO LITOSTROJ

Treba bo telefonirati na upravo Narodnega parka Triglav glede strehe... (Foto: T. Tomažič)

ENA NAJUSPEŠNEJŠIH SEZON

Namiznoteniške novice

Ko ob zaključku sezone 1983/84 ocenjujemo rezultate in dejavnost naše sekcije, lahko ugotovimo, da je bila to ena najuspešnejših sezon doslej. Varčevanje zaradi stabilizacije je tudi naš program nekoliko skrčilo, tako da se naši tekmovalci niso udeležili tekmovanj v takem številu, kot bi si to želeli. Vendar pa smo bili prisotni na najpomembnejših, ki so bila organizirana v Ljubljani in bližnji okolici, izjema je bil vsakoletni turnir »Bratstvo in enotnost« v Zagrebu, na katerem sodelovanju organizacije združenega dela iz vse države.

Poleg tekmovanj, na katerih nastopajo najboljši litostrojski igralci, se naša aktivnost odraža tudi v rekreativnem igranju, ki je predvsem namenjeno širšemu krogu sodelavcev in poteka v dvorani NTK Ilirije na Vodnikovih 155 vsak ponedeljek od 20. do 22. ure. Prav tu opazamo v zadnjem času rahlo upadanje rekreativnih udeležencev. Zato še posebej pozivamo vse prijatelje tega lepega športa, da se v čim večjem številu udeležujejo rekreacijskega igranja vse do 30. junija, ko zaključujemo sezono.

Nekaj naših najpomembnejših dosežkov:

Rekreativna moška liga Ljubljane

3. mesto (jesenski del)

4. mesto (pomladanski del)

Kjuhov memorial (Ljubljana)

5. do 8. mesto med ekipami

2. mesto Petronijević (v skupini od 30—40 let starosti — člani posameznika)

Krimov pokal (Podpeč)

1. mesto Petronijević (v skupini od 30—40 let starosti — člani posameznika)

2. mesto Pahor (v skupini do 30 let starosti — člani posameznika)

Turnir »Bratstvo in enotnost« (Zagreb)

3. mesto ekipno (ekipa: Petronijević, Pahor, Smrekar) ob udeležbi 100 ekip iz vse države

5. do 8. mesto Petronijević — člani posameznika

8. do 16. mesto Smrekar — člani posameznika ob udeležbi 250 tekmovalcev

Prvenstvo Litostroja: ekipno:

1. mesto TOZD OBD

2. mesto TOZD ICL

3. mesto TOZD IRRP

4. mesto TOZD PUM

posameznika:

1. mesto Smrekar — ICL

2. mesto Petronijević — IRRP

3. mesto Pongračič — IRRP

4. mesto Nišavič — ICL

Prvenstva se je udeležilo 12 ekip in 26 posameznikov iz 8 litostrojskih tozdov.

Rajko Šabec

Igralci v akciji (Foto: M. M.)

Izleti v Rožniku

Imeli bomo tri izlete:

9. junij:
VELIKI ROGATEC. Po hrupnem taboru vas bo vodnik Vipotnik popeljal v mirne hribe nad Gornjim gradom.

23. junij:
STEGOVIK se steguje visoko nad dolino Krke, spada pa med kranjske vrhove (žig!). Vodnica: Miklavčičeva.

30. junija:
FUŽINSKE PLANINE — pripravite fotoaparate, kajti vodnik bo Oskar Dolenc.

VREMENSKI PREGOVOR ZA JUNIJ-ROŽNIK

Če junija sonce pripeka, vmes dežek pohleven rosi, ni treba se bati nam teka: obilo nam zemlja rodi.

PA ŠE PRAKTIČNA PRIREDBA ZA PLANINCE:

Če junija sonce pripeka, vmes dežek pohleven rosi, se hitro nam zmochi obleka, kaj rada se revma dobi.

VELIKA UDELEŽBA NA IZLETIH

Čeprav se zimska sezona šteje za »mrtvo«, ugotavljamo, da je bila letos udeležba na izletih, ki jih prireja Planinsko društvo Litostroj, že kar množična.

V prvih treh mesecih smo imeli kar sedem izletov, udeležencev pa vedno več in več. Le nekaj števil — Dražgoše — 17; Stol — 18; Snežnik — 43; Porezen — celo 53! Če bo šlo tako naprej, bo letošnje leto morda celo rekordno. Sicer bi se pa to spodobilo, če se spomnimo, da društvo slovi jubilej — petintridesetletnico!

tt

Tókrat TOZD SŠTS

V drugi polovici aprila je bilo tekmovalstvo v streljanju z zračno puško. Tekmovalce so petčlanske ekipe iz sedmih tozdov.

Udeležba je bila žal le polovična, saj novoizvoljeni poverjeniki za šport in rekreacijo po tozdih delavcev niso dovolj spodbudili k sodelovanju. S tem tekmovalstvom smo tudi uradno odpri novo strelišče. Vsi sodelujoči so bili mnenja, da so strelski prostori zelo dobro urejeni in da bodo radi zopet prišli.

Rezultati ekip:

1. TODZ SŠTS	817 krogov
2. TOZD IRRP	800 krogov
3. DS SSP	747 krogov
4. TOZD PUM	745 krogov
5. TOZD PZO	649 krogov

Med posamezniki je, kakor že vrsto let, zmagal Janez MRKUN iz tozda IRRP.

Posamezniki:

1. Janez MRKUN TOZD IRRP	183 krogov
2. Niko MEJAŠ TOZD SSP	178 krogov
3. Janez GROM TOZD SŠTS	175 krogov
4. Franc PRESEČNIK TOZD SŠTS	172 krogov
5. Alojz DONKO TOZD IRRP	171 krogov

Za dosežene uspehe vsem iskrene čestitke! Obenem pa vabimo vse, ki jih veseli strelski šport, na treninge ob torkih in sredah od 14. ure dalje v domu Srednje šole tehniških strok.

Janez Grom

Ob povratku v domovino na zagrebškem letališču

V deželi Dal-Bata...

(Nadaljevanje z 8. strani)

Potrdi, da nam je vrh morda ušel, ko smo ga imeli takorekoč že v žepu, ležimo po šotorih kot krave. Vsi smo že krepko utrujeni. Gora ti pobere moči in voljo. Poleg tega pa imamo le še šest dni časa. Pogovori se vse bolj sučejo o dolini. O toplih kolah, o velikih zrezkih v Katmanduju, o pivu, o kruhu in še marsičem, kar tu pogrešamo.

Vsi čakamo, kaj bo odločil Šrauf. Zaupamo mu, da bo s svojimi dolgoletnimi izkušnjami našel najboljšo rešitev. Ker se vihar proti večeru malo umiri, odloči da oddidejo naslednji dan on, Marjan Kregar in Pavle ter poskusijo priti iz tabora 2 naravnost na vrh. To je bila resnično edina možnost, ki nam je še ostala. En dan za njimi bi odšla tudi midva z Borisom kot zaščitnica.

Tako je resnično 26. oktobra zvečer trojica v taboru 2, midva z Borisom pa v taboru 1. Dolgo ne moreva zaspati, zato si krajšava čas z upanjem. Okrog desetih zvečer nekaj zaropota in prikaže se Emil. Ker je bilo z ramo veliko boljše, kot je izgledalo v začetku, ni zdržal v bazi in se je odpravil za trojico, da skupaj z njimi skuša priti na vrh. Skuhava mu nekaj toplega in izgubi se v prekrasno zvezdasto noč. Proti jutru jo primaha tudi Vid in nato skupaj odidemo naprej. Še zadnjičkrat gazimo proti taboru 2. Vid ostane na platoju, midva pa morava priti do šotora. Ko sva že precej visoko, zagledava pred sedlom štiri črne pike, ki se spuščajo. Torej se vračajo z vrha. Okrog petih popoldne se objamemo v taboru. Iz njega so odšli okrog dveh zjutraj. Na sedlu jih je sprejel hud veter, ki je pihal s hitrostjo preko 100 km/h. Kljub temu pa so bili tega 27. oktobra 1983 ob 12.30 že na vrhu.

Ob srečanju se utrujeni, toda veseli objamemo in stisnemo roke. Ni kolajn, aplavza in fanfar. Edino himno nam poje veter, ki se zaletava z vseh strani. Sam ne

morem zadržati solza sreče. Pa tudi ne poizkušam. Razumemo drug drugega. Kot da se mi je v trenutku sprostila vsa napetost in pričakovanja od tistega večera pred letom dni, ko smo po Ljubljani prodajali koledarje, do odhoda, poti do sem, tisoče stopinj v snegu in sedaj uspešnega konca vsega. Žjokal sem se kot otrok.

Ker pa se je bližala noč, odidejo vsi štirje proti bazi, midva z Borisom pa pobereva uporabne ostanke tabora 2, ki ga je sneg ta dan do konca uničil. Odšla bova do tabora 1, prespala v njem in ga naslednji dan podrla. Potem gre vse hitro in že 30. oktobra zvečer smo vsi v Manangu, v enem izmed »hotelov«. Številnim turistom moramo razlagati, kako je bilo, kajti glas o našem uspehu se je hitro razširil.

Seveda pa ne bi bili pravi Slovenci, če ne bi uspeha »zalili«, pa čeprav je to Vidov alkohol za izpiranje ran. Ko zmanjka tega, preidemo na čang in rakši. Ker pa naša utrujena »trupla« niso pripravljena na to, kmalu težkih glav odidemo spat.

Jutro je prekrasno, sončno, tako, kakršna so bila skoraj vsa, kar smo bili na gori. Zapuščamo Manang in čez tri tedne bomo zapustili tudi Nepal. Za nami bo ostala premagana Gangapurna in v njej 1600 m vrvi, ki nas je povezala v čudovito družino, s katero bi si upal iti na konec sveta. Za menoj ostaja najtežja pa tudi najlepša dogodivščina mojega življenja in ne trdi zastoj nekdo, ki pravi, da je Nepal »kot mladostna ljubezen, ko ti tudi v starosti ob spominu nanjo vzdrhti srce«.

Nepal na svidenje! Nepal namaste!!!

Ob koncu tega zanimivega zapisa pogumnega podviga naših alpinistov, naj za vse tiste, ki tega ne vedo, zapišemo da je avtor tega prispevka Litostrojecan.

Uredništvo

LIKOVNA RAZSTAVA NAŠEGA SODELAVCA

V govorilnici pri glavnem vhodu v našo delovno organizacijo je med 23. in 28. aprilom razstavljal svoje likovne stvaritve Anton TOMAŽIČ. Številni obiskovalci razstave, s katero se je tovariš Tomažič prvič predstavil litostrojski javnosti kot likovnik, so si imeli priložnost ogledati preko dvajset slik ter drugih eksponatov različnih tehnik, pozornost pa je zbudila tudi zanimiva skulptura v lesu.

Razstava je pri obiskovalcih doživela pozitiven odziv, avtor pa je bil deležen nemalo odkritih ter navdušenih priznanj in pohval, ki so v dobri meri zapolnile knjigo vtisov.

Ta in še nekaj naslednjih razstav — posameznih in skupinskih, ki jih v bližnji prihodnosti namerava organizirati Kulturna komisija pri Konferenci osnovnih organizacij sindikata Litostroj, naj bi bile spodbuda tistim našim sodelavcem, ki se ukvarjajo z likovno dejavnostjo ter morda zbrati dovolj članov za ustanovitev likovne sekcije v Litostroju. Takšno delo v organizirani skupini, izmenjava izkušenj in strokovno vodstvo bi ustvarjalcem omogočalo uspešnejši razvoj in hitrejšo napredovanje.

t. š.

